COMFREL

COMMITTEE FOR FREE AND FAIR ELECTIONS IN CAMBODIA

ANALYSIS REPORT

The Empowerment of Women in Politics and the 3rd Mandate Commune Council Elections 2012

January 2013

ខុមហ្វ្រែល COMFREL

COMMITTEE FOR FREE AND FAIR ELECTIONS IN CAMBODIA

95 Female Commune/Sangkat Chiefs

CONTENTS

Pages

Foreword

Acronyms

I. Introduction 1

II. Women Participation in Politics
and in Commune/Sangkat Council Elections, 3rd Mandate,2012 2

1. Female Candidates and Elected Females 2

1.1 Selection Female Candidates and Political Party Registrations 2

- Table 1: Number of Female Candidates Fielded by the 10 Political Parties for The 3rd Mandate Commune/Sangkat Council Elections 3

1.2 Elected Women 6

- Table 2: Number of Females Elected as 3rd Commune/Sangkat Councilors 6
- Graphic 1: Female Commune/Sangkat Chiefs 7
- Case Study 1: The Former Commune Chief 8
- Case Study 2: Young New Commune Chief 9
- Case Study 3: New Commune Chief 10

2. National Political Platforms of Political Parties on Women's issues 11

- Table 3: National Political Platforms of Political Parties to solve Women's and Children's Issues 12
- Table 4: Political Platforms of Parties of each Commune/Sangkat, Promised by Female Candidates to work toward Resolving Women's and Children's issues 13

3. Female Voters 14

III. Summary and Conclusion 15

IV. Recommendations 16

Appendix

Foreword

The Committee for Free and Fair Elections in Cambodia (COMFREL) serves to promote democracy and citizen participation in the spirit of building capacity for nationwide networking and cooperation with its member organizations and partners. Democracy is not just about elections, but free and fair elections as they are a necessary condition of democracy. COMFREL continues to devote great efforts to promoting democratic and genuine elections and towards strengthening democratic governance.

This analysis report, "The Empowerment of Women in Politics and the 3rd Mandate Commune/Sangkat Council Elections 2012", is an analysis of data and views on Cambodian women's political participation, especially during the 3rd mandate Commune/Sangkat council elections 2012.

This report looks in particular at the empowerment of women in politics and elections; number of women candidates; number of women elected; political party policies to promote women's political participation; political party platforms on women and children; problems and challenges facing women (both voters and candidates); women's views on electoral progress; and activities to enhance the position of women in politics. It also provides an overview of surveys conducted in Takeo province on women's opinions regarding women's participation in elections and examines 3 case studies on successful women in 3 provinces including Kampong Speu province, Kampong Cham province, ad Preah Vihear province. Moreover, COMFREL's monitoring report examines women's political participation in the 2012 Commune/ Sangkat Council Election through the deployment of 60 women long –short term observers in Takeo. The report closes with a set of recommendations to improve gender equality and women's political empowerment in Cambodia for use by government, political parties, and non-governmental players.

COMFREL believes that this analysis report is of importance and usefulness for the many stakeholders in the fields of women's affairs and politics, in particular government officials, political parties, staff from non-governmental agencies, representatives of donor agencies, researchers and academics among others, to help with their work promoting women to become more involved in politics and decision making level.

On behalf of COMFREL we wish to express our special gratitude and pay tribute to partners and donors: Norwegian Peoples Aid (NPA), UN WOMEN, Oxfam Novib/Netherlands, Forum Syd/Sweden and EU (European Union).

Special acknowledgement goes to **Mrs. Sonket Sereyleak** who wrote this analysis report**, Mrs. Ly Kheng, Mrs. Sorn Somary, Mr. Neang Sovann**, and all women observers who took part in planning activities regarding the collection of data, translations from Khmer to English, designed and decorated the report, all under the supervision of Mrs. Sonket Sereyleak, Education and Gender Coordinator. I would also like to thank **Mr. Rob Savage** and **Ms. Abbey Higginson** who helped edit the English version.

Koul Panha
Executive Director
COMFREL

ACRONYMS

AMARA	AMARA
Bantey Srey	Bantey Srey
CDRI	Cambodia Development Research Institute
CMDGs	Cambodian Millennium Development Goals
COMFREL	Committee for Free and Fair Elections in Cambodia
CNP	Cambodian Nationality's Party
CPWP	Committee to Promote Women in Politics
CPP	Cambodian People's Party
CWNA	COMFREL's Women Network Activist
CWPD	Cambodia Women for Peace and Development
DHRAC	Democracy and Human Rights Organization in Action
DMP	Democratic Movement Party
FUNCINPEC/FCP	National United Front for an Independent, Neutral, Peaceful and Cooperative Cambodia
GADC	Gender and Development for Cambodia
HRP	Human Rights Party
KAPP	Khmer Anti-Poverty Party
LDP	League for Democracy Party
MCH	Maternal Child Health
NA	National Assembly
NEC	National Election Committee
NGOs	Non-Governmental Organizations
NICFEC	Neutral and Impartial Committee for Free and Fair Elections in Cambodia
NRP	Norodom Ranariddh Party
PYD	Peace and Development
RDP	Republican Democracy Party
RGC	Royal Government of Cambodia
SILAKA	SILAKA
SRP	Sam Rainsy Party
WfP	Women for Prosperity
WMC	Women Media Center
WPAN	Women's Political Activists Network

I- Introduction

The empowerment of women in politics and elections in Cambodia is a prerequisite for the reinforcement, promotion, and protection of women involved in the election process; be they voters or candidates contesting the elections. This is especially true for those women involved in the political decision making process, where only through the protection of their rights will they be able to fulfill their role. The opportunities provided in respect to political empowerment and the decision making process must be equal for both men and women.

Cambodia has a pronounced inequality of representation between the rights of men and women. In part this issue stems from a lack of clear policy or special mechanisms for supporting and providing opportunities for women to participate at all levels of government in accord with Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW). This is compounded by issues arising from Khmer tradition and a culture that is marked by the lower value it places on women than men across society as a whole. Poverty, discrimination and the lack of encouragement and opportunities afforded women are all obstacles to women gaining equality and benefitting from participation in political and social affairs.

Cambodia has not yet achieved equality of gender political empowerment. This is especially true for women as voters' representatives. Despite a female voter registration rate of 52.82% during 3rd mandate polling, there are only 2,038 (17.78%) female Commune/Sangkat councillors. the UNDP's Human Development Index 2011 and the Gender Inequality Index (GII)1, both noted Cambodia for a decrease in gender inequality, with a score of 0.60 in 2000 declining to 0.50 in 2011. This still leaves Cambodia floundering at 99th, alongside Burma, Laos and Indonesia, among 146 Asian states.

Cambodia implemented its decentralisation policy in 2002 through the Commune/Sangkat Council Elections by implementing the law on Commune Council Elections and the Management of Commune/Sangkat Administration. Commune councillors of all 1,621 Communes in 2002 and 2007, and the 1,633 existing Communes in 2012, have applied the law to their daily practices. This has had a positive effect, seeing the numbers of female councillors and the number of women who actively participate in politics increasing.

The official NEC political party candidate registration for the 3rd mandate Commune/Sangkat council elections listed a total of 111,056 titular candidates, of which 28,481 (25.64%) were female candidates from 10 political parties. However, only the ruling CPP registered candidates for all of the 1,633 contested Commune/Sangkat seats.

[1] UNDP: Human Development Index 2011-Gender Inequality Index, www.undp.org.kh

The number of female candidate has increased of 4.28%, from the 21.36% in the 2nd mandate of 2007, of these 111,056 candidates only 501 (0.45%) women were selected as first rank, candidates by their respective parties.

The number of elected females increased slightly, by 3.14% (376), from 14.64% (1,662) in 2007 to 17.78% (2,038) in 2012 with the number of female Commune/Sangkat chiefs increasing by 1.68% (28) from 4.13% (67) in the 2nd mandate to 5.81% (95) in the 3rd mandate.

These figures reflect the challenges Cambodia faces if it is to achieve the goals of the CMDG that stipulate that by 2015 at least 25% of elected Commune/Sangkat councillors should be women. Although making progress, with a number of party leaders expressing a determination to reinforce women's participation in politics and the electoral process, in practice party level commitment is still weak due to a lack of the required controls.

II- Women Participation in Politics and in Commune/Sangkat Council Elections, 3rd mandate, 2012

1- Female Candidates and Elected Females

1-1. Selection female candidates and political party registrations

The leading political parties raised similar points regarding candidate nomination, reporting that nominating a candidate was dependent on their ability, popularity, level of commitment and established political background. Some parties did not fulfil the goal of 30% to 40%, creating more obstructions to women's participation. Even though they said that they wanted to reinforce women in politics, and party representatives claimed that if they had more women candidates that they would place the maximum amount on the candidate lists, they nonetheless cited budgetary restrictions and a lack of funding for the training of inexperienced female party members that made implementation impractical.

Some parties reported that listing women among their first rank candidates and alternative candidates was difficult as they did not see females' 'ability'. Conversely other parties explained ability as women that 'can do it'. The entire problem is a huge obstacle for female candidates aiming to stand for elections.

Prior to the 3rd mandate Commune/Sangkat council elections and registration of political parties and list of candidates running in the elections, the prime minister and other senior minister have publicly encouraged political parties to place female candidates at the top of their candidate lists. Encouragement was also given by the NGO working group, "Women for All", whose 12 organisations comprise, COMFREL, NICFEC, WfP, GAD/C, CDRI, SILAKA, CWPD, WMC, AMARA, Bantey Srey, PYD and other interested stakeholders and donors. 'Women for All' have augmented mechanisms and lobbied the NEC and political parties to alternate 30% of the men and

women at the top of their respective candidate lists to ensure that women can be elected and to build capacity and confidence in competing Commune/Sangkat council seats. COMFREL's own programmes 'Women Can Do It' and 'Empowerment of Women in Decision Making and in Politics' trained 1,107 female trainees over 41 sessions in implementing local activities in 5 target provinces: Kampong Cham province, Kampong Thom province, Kampong Chhnang province, Takeo province and Preah Vihear province.

Table 1. Number of female candidates fielded by the 10 political parties for the 3rd mandate Commune/Sangkat council Elections

No	Parties	Female Candidates (titular)								No of Communes /Sangkats
		Total	%	1st rank	%	2nd rank	%	3rd rank	%	
1	**CPP**	6,069	22.46	93	5.69					1,633
2	**SRP**	5,146	20.74	124	7.64	196	12.09	283	17.45	1,621
3	**FUNCINPEC**	6,306	30.68	119	8.19					1,452
4	**HRP**	3,461	21.33	51	4.52					1,128
5	**NRP**	4,752	30.32	77	7.41					1,039
6	**CNP**	1,816	50.57	29	7.81					371
7	**LDP**	746	27.49	5	3.03					165
8	**KAPP**	110	32.93	2	8.33					24
9	**RDP**	66	46.80	1	9.09					11
10	**DMP**	9	37.50	0						3
Total	**10 p. parties**	**28,481**	**25.64**	**501**	**0.45**					

The fewest female candidates at 1st rank was the 501 (0.45%) of the total 111,056 in political parties with seats in the NA. this number of female candidates is a slight increase: such as the CPP increase from 4.07% in the 2nd mandate 2007 to 5.69% in 3rd mandate 2012, the SRP from 5.92% in the 2nd mandate to 7.64% in the 3rd mandate, FUNCINPEC from 5.92% in 2007 to 8.19% in 2012, the NRP from 4.81% in 2007 to 7.41% in 2012, and the HRP recently contested the 3rd mandate Commune/Sangkat elections with only 4.52%.

Accurate comparisons were of female candidate numbers in upper range of candidate lists was difficult to ascertain as although letters and requests had been made to the NEC they have yet to provide figures to NGOs and other organisations. To determine whether female candidate numbers increased or decreased over the

mandates, COMFREL sent two letters to the NEC on separate occasions to the NEC requesting female candidate numbers. The first on May 19, 2012 requesting: "The total of female candidates (both number and percentage) ranging from 1st to 3rd ranking for all 10 political parties" and the second, on June 21, 2012, requesting information pertaining to "Female candidates for the 3rd mandate Commune/ Sangkat council elections for the 10 political parties".

It should be noted that the ruling CPP party and the two leading opposition parties (SRP & HRP) included fewer female candidates than the smaller parties. The SRP had 20.74% female candidates, the HRP 21.33%, and the CPP had 22.46%. Smaller parties tended to field more female candidates. The highest proportion of female candidates was fielded by the RDP (46.80%) and the CNP (50.57%). Urban centres saw a higher number of female candidates than in the provinces. For example Phnom Penh had a participation rate of 38.27% in contrast to Kep's 30% (please see appendix 1: 'Number of Women Candidates by Province').

Even though, the number of female candidates has gradually increased over mandates, numbers are still low, especially women placed as top ranking candidates. COMFREL's evaluation report on the Commune/Sangkat council Elections of 2012 revealed that women who opposed the Government were afraid of becoming involved with opposition parties with female candidates and political parties reporting to observers that discrimination against women occurred largely during the candidate selection process and nominee elections in the parties.

Some political parties raised the challenges of finding women with the requisite abilities to participate in politics; even when women had received training on leadership in politics and the electoral process by NGOs. NGOs submitted lists of trainees' to all political parties holding seats in the NA from which they could select potential candidates. However, political parties accepted only 1 out of every 3 trained candidates for the Commune/Sangkat council elections.

COMFREL alone sent a 540 person lists to political parties, of which only 148 (27.40%) were selected as candidates. AMARA trained 207 female political party activists with 96 (46.37%) selected to stand for election; 96 of these were subsequently elected. Parties when questioned were also reluctant to place women at the top of candidate lists when this would mean excluding their male counterparts.

Some parties thought that fielding female candidates for Commune/Sangkat chief would alienate many voters, citing prejudices common in Cambodian culture and beliefs that female Commune/Sangkat chiefs would be limited in their ability to deal in areas deemed as more masculine, such as dealing with crime in the community.

Internal party rules for the selection of candidates also saw limitations on the opportunity to select women candidates. For example, in accordance with the internal democratic process of the HRP, party members of each Commune/Sangkat select their preferred candidates to contest Commune/Sangkat elections. Candidates are most often selected on their apparent self-confidence. Again Khmer traditional beliefs saw this otherwise democratic process causing challenges for female candidates, with many party members lacking confidence in their potential female candidates. This led to the HRP have the fewest elected females, only 1.50% (12) out of their total of 800 elected officials.

The CPP's process of selecting candidates is to nominate candidates by a party member vote in each Commune/Sangkat. However, the results of this process are not revealed to Commune/Sangkat party members, rather, selections are made at the khan (district), if not national, level.

The SRP gives priority to its local party branches to select candidates, but due to the lack of first rank female candidates interventions were made by women's' movement leaders to promote female candidates. In this instance the procedure and intervention of national level party officials increased the number of women candidates. In one such case **Mrs. Mu Sochua**, an SRP parliamentarian, intervened to provide the opportunity for the young female candidate, **Miss. Teuk Nim**, to top the candidate list. **Miss. Teuk Nim** was subsequently elected Commune chief of Amlang Commune, Thpoung district, Kampong Speu province, a community that is facing serious land conflicts, ahead of male rivals (Revealed during a roundtable discussion on 'Success and Challenges of Women on the Result of Commune/Sangkat council Elections' (July 11, 2012).

Mr. Yim Sovan SRP spokesperson said. "We want to promote women to 30% but because of society conditions such as poverty, discrimination and threats which lead women [to] not participate in the politics. So we must challenge with this problem and promote women [as] at least 30% of Commune councillors (Radio Free Asia, July 04, 2012).

Mr. Nhem Ponharith, the HRP's secretariat said. "We saw that it was very good to have female Commune/Sangkat councillors. This is the first time that we allocated and encouraged women to solve social issues with us." (Radio Free Asia, July 04, 2012).

Mr. Koul Panha, COMFREL's executive director, said. "Political parties made an effort putting women's names in their candidate list. However, political parties do not have clear policy or clear internal rule to allocate the exact female number to be their candidates; the number was depended on their political parties' leader" (Radio Free Asia, July 04, 2012).

Mr. Tep Nitha, The Secretary-General of NEC said "The reason why political parties have increased [the number of] female candidates in Commune/Sangkat councils was [because] each party really concentrated on putting names in its candidate lists, putting majority of women at the first range which candidates would be elected. "(Radio Free Asia, July 04, 2012).

1-2. Elected Women

Table 2: Number of Females Elected as 3rd Commune/Sangkat councillors

Parties	3rd Mandate Elected Women										Total Seats
	Total Number	%	Commune/ Sangkat chiefs		1st deputy		2nd deputy		Members		
			#	%	#	%	#	%	#	%	
CPP	1,781	21.48	93	5.84	171	16.19	74	29.60	1443	26.75	8,292
SRP	237	11	2	9.09	16	4.69	81	8.48	138	16.48	2,155
HRP	12	1.50	0	0	1	0.49	5	1.62	6	2.20	800
FUNCINPEC	5	3.31	0	0	0	0	3	3.48	2	5.88	151
NRP	3	5.77	0	0	1	20	1	4.16	1	4.34	52
LDP											8
CNP											1
Total	**2,038**	**17.78**	**95**	**5.81**	**189**	**11.57**	**164**	**10.04**	**1,590**	**24.23**	**11,459**

Five political parties have female Commune/Sangkat councillors (table 2). The CPP has the highest percentage with 21.48% (1,781). This is followed by the SRP with 11% (237). The HRP have the fewest elected females, only 1.50% (12) of their total 800 Commune/Sangkat councillors.

Of elected women 95 (5.81%), of a possible 1633 Commune/Sangkat seats, were elected to the position of Commune/Sangkat chief (CPP 93, SRP 2). 189 women were elected first Commune deputy, a proportion of 11.57%. 164 women were elected second deputy (10.04%). This made the total elected female members of Communes/Sangkats 1,590 (24.23%). Further analysis of election results reveal Phnom Penh and Pailin province to have the highest proportion of elected women. Notably, Battambang and Odor Meanchey province had a percentage of females approaching the CMDG level (please see appendix 2: 'Number of Elected Women by Province').

Comparing these results with the 2nd mandate the number of elected women has increased by 3.14% (376) from 14.64% to 17.78%. There has also been an increase in the number of female Commune/Sangkat chiefs by 1.68%, from 4.13% (67) in the 2nd mandate to the current 5.81% (95). Clearly these figures show that Cambodia still faces challenges in achieving its CMDG target that at least 25% of elected Sangkat officials are female by 2015.

Over the next three years the Government can work towards reaching the CMDGs target. The government could enhance the number of women in a number of ways. One effective, yet simple, approach would be placing women as candidates for positions left vacant by men who have resigned or retied. All efforts must also be made in conjunction with a concerted effort on the part of the government to ensure that while increasing the number of female candidates that close attention is paid to enabling women's participation in decision making and policy implementation without discrimination from their male colleagues.

Graphic 1: Female Commune/Sangkat chiefs

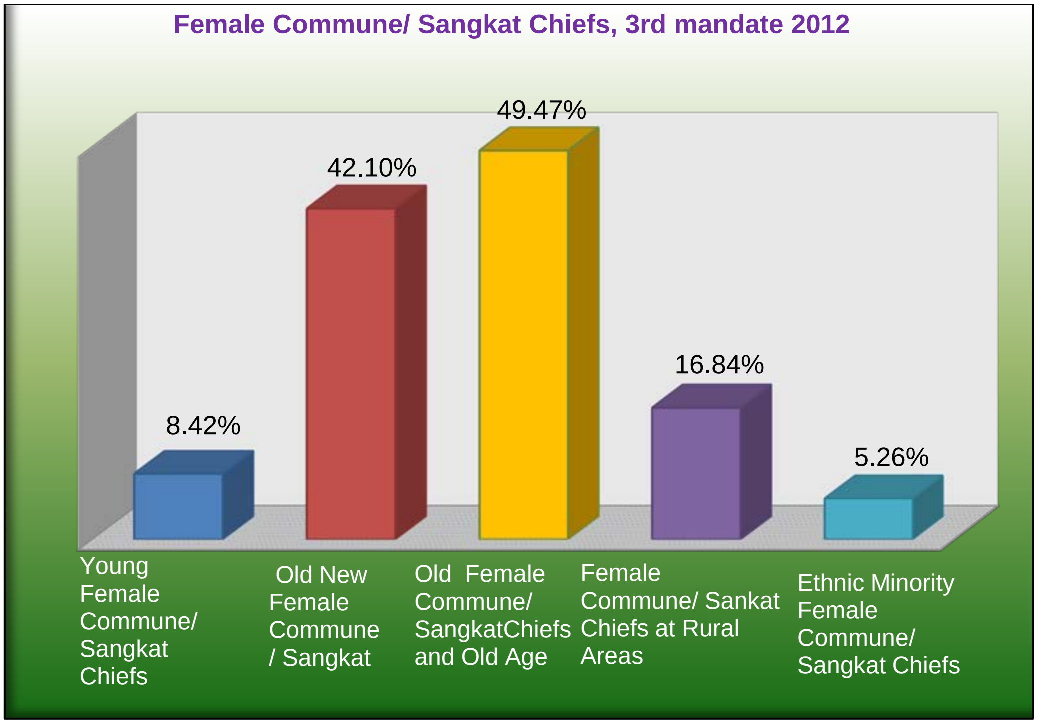

95 female Commune/Sangkat chiefs were 48 newly elected, equal to 50.52% of all female Commune/Sangkat chiefs. Young women won 8 seats (8.42% of Commune/Sangkat chiefs) and older females 40 seats (42.10%). In

remote areas 16 seats were won by women candidates (16.84% of all females Commune chiefs), and ethnic minority female Commune chiefs took 5 seats (5.26%). It should be noted that the provinces with the greatest proportion of female Sangkat chiefs were Kandal province with 14 persons, Kampong Cham province with 12,

Phnom Penh with11 and Kampong Chhnang province with 7(for more detail, please see appendix 3: Women Commune/Sangkat Chiefs').

The 3rd mandate revealed some positive changes in women's participation. This is especially true of the gains made by younger women. Among them is Ms. Teuk Nim, a citizen who was a victim of land grabbing became a Commune chief. Ms. Teuk Nim is 27 years old and one among many thousands of people in Amlang Commune who have been impacted by a serious land conflict. A previously CPP village she became involved with the SRP in 2010 when her village entered into a land dispute with the Phnom Penh Sugar Company that saw residents of Amlang Commune repeatedly intimidated and threatened by what they called 'gangsters'.

Another positive change is seen among the 174 female candidates trained by COMFREL over 5 target provinces. 92, just over half of these women were elected persons (53%). In Battambang province made the impressive step of electing all of the 96 female candidates who had been trained by the Cambodian Women's Network for Development (AMARA).

Case Study1: The former Commune chief of Krala Commune, Kampong Siem district, Kampong Cham Province

Mrs. Ya Soeun outreached on Domestic Violence to grassroots at Trakoun Village, Krala Commune.

"I really want to work for the people in Krala Commune, however I could not work hard", the comment made by Mrs. YA Soeun, former Commune chief of Krala Commune, Kampong Siem district, Kampong Cham province and a member of CPP. The former Commune chief, aged 67 years old said *"Honestly, I myself wanted to stop working, but people in Commune did not and they said if I stopped working, they would stop supporting my party. Hence, I decided to stand for election, but for 2nd or 3rd rank because I am too old, I cannot work hard, ride a bike far. I wanted young people who are intelligent and active to work for citizens. Regrettably, some citizens stopped voting for the CPP, because I was not standing as 1st top rank."*

She also shared her experiences of attracting citizens. *"To be in citizens' heart, we ourselves have to be honest, concentrate on works, not be corrupt and provide justice."* As for myself, I importantly concentrated on works, but never requested payment of what I have signed, and when my fellow citizens were met with problems, I rode there quickly even though it was far away.

Mrs SA Voeun who lives in Reusey village, Krala Commune, Kampong Siem district Kampong Cham province, affirmed that *"I was so happy having Mrs. YA Soeun as Commune chief, because she worked well and when people came to her for an approval signature, she never asked for any payment, therefore I really wanted her to continue*

the role of Commune chief." Mrs. Chin Sreng who lives in Trapang village, Krala Commune, Kampong Siem district, Kampong Cham province also expressed her support, stating that *"I saw that she worked well on both solving in relation to domestic violence as well as maternal mortality. Furthermore, she also contacted various NGOs to ask for donations to build roads and wells. I truly did not want her resigned as Commune chief."*

Nowadays, although she is a Commune council member, Ya Soeun urges the new Commune chief, clerk and other Commune council members to listen to their grassroots supporters. Explaining that during the new Commune chief transfer ceremony, I honestly advised the new Commune chief and other Commune council members that *"we all must highly consider citizens in the Commune". She continued "They listened and followed my recommendations; especially the new Commune chief and Commune clerk as they have visited citizens in the villages regularly."*

Mrs. YA Soeun's career began in 1979- 1980, as a member of the Women's Association of Osvay village, Osvay Commune, Kampong Siem district, Kampong Cham province. In 1981-1983 she became a Commune council member for Osvay Commune. In 1984 she was promoted to Commune acting-chief, then after 4 months working, she was once again promoted to deputy chief of information at CPP in Kampong Siem district. In 1985- 2011 she became Krala Commune chief, and also leader of the Women's Political Activists Network (WPAN) of Krala Commune, lead by COMFREL. She is widowed with one son.

Although she did not stand for Commune chief despite her level of local support, and that this caused some voters to stop voting for the CPP; she supports the four seats still held by the CPP. Unlike many in political office Ya Soeun is marked by her simple life. She has never owned a motorcar and is often seen going about her work by bike.

Case Study 2: Young New Commune Chief

"**Fear is not Successful**" said Miss. Teuk Nim, aged 27, a new SRP Commune chief. She is a poor farmer's daughter with 6 siblings (2 sisters), she is 3rd child and lives in Takoung village, Amlang Commune, Thpong District, Kompong Speu province. Her family have been subject to land grabbing, an event that played a large part in her decision to enter politics.

Miss. Teuk Nim was a speaker at round table discussion,July 11, 2012, Sunway Hotel

She describes that, "Before, I never thought about participating in politics because I am a poor farmer with a low education. After my family and citizens in village had serious problems with land grabbing, I heard that the SRP

had good policies and had solved citizen's land issues. This made me highly committed to participate in politics with the SRP at a local level."

Teuk Nim goes on to explain *"When I stood for Commune chief, some parties tried to lobby me, used threatening words, insulted me and I got criticised by people who did not have land conflicts. I was fearful and hesitated. Later I was aware that fear was not a successfull approach and would not find solutions. If we did not fight bravely, we would still suffer the violence of powerful persons; we must be committed and face these conflicts."*

The young Commune chief explains how capacity development programmes helped her learn about politics and law saying. "I learned about land law with ADHOC, and the SRP trained me on internal party policy and electoral campaign procedures." However, despite little training she was successful in the elections." Sharing her experiences of attracting voters she tells how, *"First, I searched out the villages where people had land conflicts, then I went over there directly and whispered with them to vote for me. Second, I asked for cooperation and consultation from previous Commune councillors. Third, I spoke to citizens softly and friendly, especially with gangsters. Fourth, I disseminated leaflets and CD on the SRP's political platform to the voters. I faced challenges, such as when I campaigned, I was put down and citizens who did not have land conflicts criticized me and did not support me."*

Now as an elected Commune chief she faces new challenges including her inexperience. She suggested that COMFREL and other stakeholders help by providing training and a budget for further study. Despite these problems her commitment is clear in her descriptions of her aims as an elected official. *"I am trying to solve citizens' issues successfully and to develop Amlang Commune: if I have the ability and capacity, I will go on to be a leader at the district or provincial level."*

Case Study 3: New Commune Chief

Mrs. Choun Chetana was been interviewing with COMFREL's Coordinator of Prah Vihear province

Mrs. Choun Chetana is a new Commune chief, aged 45, and has 5 children, including 1 daughter. Before she was elected as Commune chief, she was a Commune councillor of the Rohas Commune, Roveang district, Preah Vihear province.

She was in grade 4 (new academy), and had been trained by COMFREL, WfP, RACHA, Women Affairs Department, Agriculture Department, and the Health Department. From 1984- 1993 she was a staff member of Preah Vihear provincial Department. From 1994- 2001 she was a deputy village chief. In 2002, the Rohas Commune chief asked her to stand for Commune councilor and held this position from 2002- 2011.

She describes that "The main factors which made me successful to stand at the 1st top rank of the candidate list and elected to be Commune chief because I was brave enough to challenge all the obstacles, helped citizens on demand day and night, , and had my experience in Commune councils for two mandates. I was also popular and had the support from CPP and other councilors in the Commune. She explains that "My platform, in addition to the 11 main points of the CPP's political platform, included the promise of untaxed farming land for people in village/Commune, providing services to poor women going to the health centre, and the promise to try to find stakeholders to develop villages in the Commune. The methods used to attract the support of citizens' was my commitment to my responsibilities, commitment to hard work, and networking with citizens in my Commune and educating them.

Importantly, "*I am part of COMFREL's Women's Network Activist. I have trained grassroots, especially Maternal Mortality, Domestic Violence, Gender issues, The Importance of Women's Participation in Politics, Drug prevention, and also educated young females on Reproductive Health, Friends educate Friend; which caused citizens to support me."*

Many of the challenges she faced were common to women in politics in Cambodia. Not having enough time to look after family, who in turn were worried about her health as she did not eat regularly. She also received criticism from her Commune constituents. "Some local men said women Commune chiefs are not as suitable as men because women do not really have high education and they cannot travel because when the motorbike is broken she could not repair it." Similarly, some women could not understand why a man was not chosen, as men were more suitable, "They are brave, active and had high education when women had low education."

She stated the reasons why she participated in politics was because she wanted the opportunity to take part in decision- making processes as women could better solve women's issues . She also says that she wanted to hear more women's voices from local to national level. She advised female citizens that "Women have to be brave to participate in social works and in politics from local to national level in order to promote women's values and gender equality".

2- National Political Platforms of Political Parties on Women's issues

During the official election campaign period which lasted for two weeks, from May 18 to June 01, 2012 (15 days), all 10 political parties' actively campaigned to showcase their political platforms in relation to Commune/Sangkat development. Meanwhile, some parties also presented their political platforms to voters related to women's and children's issues in the 3rd mandate.

The main promises and political platforms outlined below were extracted from documents produced by Democracy and Human Rights Organization in Action (DHRAC),The Advocacy Team of Association- NGOs on **"Information on Elections"** approved by NEC No.05.046/12 .អគ, dated May 12,2012 and from COMFREL's monitoring report on "Women's Political Participation in the 3rd mandate Commune Council Elections 2012" in Koh Andet district, Takeo province, and extracted from female candidates in COMFREL's 5 target provinces including Kampong Thom province, Kampong Cham province, Kampong Chhnang province, Takeo province and Preah Vihear province.

Table 3: National Political Platforms of Political Parties to solve Women's and Children's Issues

No.	Political Platforms	Political Parties
1	Develop Commune/ Sangkat in economic, social affairs, culture, education, health and Gender.	CPP
2	Concentrate on rural-economy development; reduce people's poverty, and immigration. Reinforce the development of indigenous people to progress in economics, social affairs, and culture in accordance with the general development of society.	CPP
3	Provide services for investment programs and village/Commune developments, decreasing immigration workers whom have been persecuted, and create high salary markets for people with disabilities and customers.	FUNCINPEC
4	Establishing research and employment market information centres for people, especially local youth.	HRP
5	RDP main principles are to solve women's and children's issues and other issues.	RDP
6	Insuring to provide public services efficiently and effectively to public servants, male /female factory workers and construction workers, migrant workers, sellers, students, young men and young women.	NRP
7	For students and young men and young women, NRP to strongly focus on: (1) creating domestic employment. (2) Providing work opportunities in accordance with capacity. (3) Providing opportunity and roles for students, young men- women to participate in the development of the country. (4) Providing them with opportunity in getting capacity- building and to acquire marketable skills.	NRP

It was noted that although the national political platforms of some parties showed some attention in relation to resolving women's issues, some parties absolutely did not show any interest in relation in such matters s including the biggest opposition party, SRP, and minority parties namely LDP, CNP, DMP. In contrast, female candidates of each party showed their commitment to promises related to women's and children's issues in the 3rd mandate.

Table 4: Political Platforms of parties of each Commune/Sangkat, promised by female candidates to work towards resolving women's and children's issues

For the 3rd mandate Commune/Sangkat elections 2012, female candidates actively campaigned in accordance with national political platforms, showing achievements in Commune/Sangkat in the past five years and adding Commune/Sangkat specific promises related to women's and children's issues. The main promises by Commune/Sangkat were extracted from female candidates in COMFREL's five target provinces.

No.	Political Platforms of Political parties in Commune/Sangkat	Female Candidates	Name of Political Parties
1	Construct one more road and concentrate on maternal mortality.	**Mrs. Ear Chantol**, elected as Commune chief of Keanchhrey Commune, KampongSiem district, KampongCham province	CPP
2	Help to transport poor women about to deliver a baby at night to the health centre.	**Mrs. Srey Sokha** elected as 1st deputy Commune chief at Msakrang Commune, Stoung district, Kampong Thom province	CPP
3	Promise to encourage children school dropouts to return to school. Persuade women in Commune to use the Health Centre.	**Mrs. Moul Sopheap**, elected as 1st deputy Commune chief at Peany Commune, KampongTralach district, Kampong Chhnang province	SRP
4	Give free transportation to women who deliver baby at the health centre.	**Mrs. Seng Chanto**, elected as 1st deputy Commune chief at Treal Commune, Baray district, Kampong Thom province	SRP
5	Do not charge women who visit the health centre. Feed elderly people aged from 60 years old and disable people old by providing 10 per month.	**Mrs. Amm Nan**, 5th rank candidate, not elected, at Ahnchheum Commune, Tbong Khmom district, Kampong Cham province.	HRP

6	To assist MCH, waive fees for pregnant and widowed women visiting health Centres and provide fee transportation when they do not have any money.	**Mrs. Thou Pet**, 3rd rank candidate, not elected, at Taphem Commune, Tramkak district, Takeo province.	HRP
7	Reduce with the aim to eliminate domestic violence in the Commune.	- **Mrs. Kheav Phan**, 2nd rank candidate, not elected, at Angtasom Commune, Tramkak district, Takeo province. - Mrs. Bou Muth, 1st top rank candidate, not elected, at Tramkak Commune, Tramkak district, Takeo province.	FUNCINPEC NRP
8	Provide fee service to poor women who deliver baby at the health centre.	**Mrs.Chhoun Chetana**, elected as Commune chief of Rohas Commune, Roveang district, Preah Vihear province	CPP

COMFREL's monitoring report[2] on" Women's Participation in Politics and 3rd mandate Commune council Elections" in Takeo province, Koh Andet district and 5 other Communes found that during the official election campaign period, the 5 contesting parties (CPP, SRP, HRP, FUNCINPEC, and NRP) all raised women's and children's issues as priorities for the 3rd mandate. Political platform specific to women's and children's issues included: the promotion of women's role in society, the reinforcement of women's rights in the areas of healthcare, education, vocational training and work opportunities. Increase the proportion of women participating at all levels in order to maximize the number of women in politics, national institutions and civil society organisations. Create gender policies and quota systems that aim to promote women's participation in politics and the empowerment of women in decision making activities. Reinforce women's value; oppose domestic violence, suppress women and children trafficking and drug. Monitor private companies that send workers abroad. Improve the working conditions of employees. Strengthen maternal and child health programmes. Promote the rights of children, orphaned children, disabled children and children from poor families.

3- Female Voters

The 3rd mandate Commune council elections 2012 saw a total of **9,203,493** registered voters and voter revision of which **4,861,853 were women (52.82%3)**. Monitoring results of voter lists, voter registrations and voter list auditing over 2011 showed that the percentage of female voters at 94.10% was similar to that of males at 94.40%.

[2] COMFREL deployed 60 Women LTOs and STOs in Takeo province, Koh Andet District, 5 communes namely Romihn commune, Krapom Chhouk commune, Prey Khlar commune, Thlea Prachhum commune and Pichsa commune.
[3] NEC's report on Voter List Revision and Voter Registrations for 2011, published in December 29, 2011

Voter turnout was only 5,985,458 (65.03%) with more women than men going to vote on Sunday, June 03 2012.

3,218,035 (34.97%) eligible voters did not turnout and/ or did not vote. Of these a number of women reported various obstructions of their right to vote: 1) could not find their names on the voter list 2) Names and personal information on the voter lists was incorrect.

The monitoring report by COMFREL on Women's Political Participation in Elections in Takeo province revealed that 10 out of 60 polling offices had irregularities. With women reporting 29 cases (Krapumchhouk Commune 19 cases, Pichsa Commune 5 cases, Romihn Commune 4 cases and Preykhlar Commune 1 case). In 27 cases women reported that they could not find their name and other data on the voter list.

COMFREL performed a research into why 51.10% of women interviewees did not vote, findings indicate that 51.20% went to vote, but met obstruction such as: they could not find their name on voter the lists, or they did not have identity documents.

III- Summary and Conclusion

"Cambodia itself was slight better, however did not reach CMDGs about increasing number of women's participation in politics and elected women, and decreasing inequality and gender discrimination."

There are still challenges and issues should be reform including quality of women participations. There are still many obstacles which obstruct the implementation of gender equality of elected representatives. Besides legal measures and encouragement to political parties, the supporting female candidates and elected females, the use of Mass Medias broadcast about the importance of women's participation in politics, elections and decision-making is particularly important.

A greater number of female voters went to vote than males on June 03, 2012.

The data and results of survey and the monitoring report on Women's Participation showed that female voters did not turnout and/or did not vote due to irregularities such as : being unable to find their name in the voter lists, and/ or names and statistics on the voter lists being incorrect, they did not have their identity documents, or were unable to attend due to their busy domestic work.

During 15 days of the 3rd mandate Commune/Sangkat election campaign from May 18 to June 01, 2012, 10 political parties' actively campaigned voters to show their political platform on developing the Commune/Sangkat. In the national political platforms, political parties slightly concentrated on solving women's issues, and some parties did not concentrate at all. However, female candidates of each party, especially parties that hold seats in

the NA, showed their promises in accordance with the needs related to women's and children's issues of different Communes/Sangkats.

IV- Recommendations

To improve gender equality and women's political empowerment, some measures should be introduced:

1) **Determining political parties' policies on quota systems**
"Quotas System" are effective solutions which enhance political party's capacity to place female candidates on their candidate lists. The political parties should be encouraged to create quota systems as well as legal frameworks by amending electoral laws. Law can be improved adding criteria to political party's candidate registration procedures that achieve the required 30% quota and sandwiches system. Additional state funding can be provided to parties that have implemented these laws. State funding should be approved to finance political parties providing capacity development to female candidates.

2) **Eliminate of all forms of discriminations against women**
Providing opportunities to women and eliminating of all forms of discriminations in order to promote and improve women's participations in politics and to ensure equality of male and female elected representatives from local to national level.

3) **Build Women's abilities**
It is necessary to encourage female candidates and elected females through capacity development that increases their confidence and effectiveness following elections. There should be training to potential women leaders and the next generation of female political activists.

4) **Good Political Environment**
Enhance the political environment and ensure the safety of women, especially women candidates. RGC, local authorities and NEC should continue to implement special measures to prevent intimidation and violence against female voters, female candidates, and female political activists.

5) **Sharing information through Media**

Information must be accessible to people through the media. The media has a responsibility to share information and broadcast the importance of the role of women in politics, elections, administration and resource management and to educate at the grassroots level on the role of Commune/Sangkat councillors; their responsibilities, and their administrative power under the law. Only in this way will citizens become more aware of the power of female candidates and female Commune/Sangkat councillors.

------- *END* ------

Appendix 1: Number of Women Candidates by Province

No	Provinces/ Municipalities	Candidate	Women	%
1	Banteay Meanchey	4,638	1,037	22.35%
2	BattamBang	8,067	2,493	30.90%
3	Kampong Cham	14,463	3,425	23.68%
4	Kampong Chhnang	4,790	1,131	23.61%
5	Kampong Speu	6,736	1,319	19.58%
6	Kampong Thom	5,912	1,542	26.08%
7	Kampot	5,286	1,169	22.11%
8	Kandal	9,452	2,562	27.10%
9	Koh Kong	1,038	315	30.34%
10	Kratie	2,944	821	27.88%
11	Mondolkiri	725	172	23.72%
12	Phnom Penh	6,848	2,621	38.27%
13	Preah Vihear	2,489	607	24.38%
14	Prey Veng	9,901	2,567	25.92%
15	Pursat	2,872	868	30.22%
16	Ratanakiri	1,422	340	23.90%
17	Siem Reap	6,837	1,504	22.00%
18	Preah Sihanouk	1,287	279	21.67%
19	Stung Treng	1,240	309	24.91%
20	Svay Rieng	4,639	1,287	27.74%
21	Takeo	7,484	1,553	20.75%
22	Kep	180	54	30.00%
23	Pailin	385	127	33.00%
24	Oddor Meanchey	1,421	379	26.67%
	Grand Total	**111,056**	**28,481**	**25.64%**

Appendix 2: Number of Elected Women by Province

No	Provinces/Municipalities	Total	Women	%
1	Banteay Meanchey	515	95	18.44%
2	BattamBang	814	178	21.86%
3	Kampong Cham	1,353	185	13.67%
4	Kampong Chhnang	419	74	17.66%
5	Kampong Speu	609	79	13%
6	Kampong Thom	577	112	19.41%
7	Kampot	561	109	19.42%
8	Kandal	915	154	16.83%
9	Koh Kong	167	35	20.95%
10	Kratie	282	58	20.56%
11	Mondolkiri	107	21	19.62%
12	Phnom Penh	810	199	24.56%
13	Preah Vihear	333	63	18.91%
14	Prey Veng	892	141	15.80%
15	Pursat	343	63	18.36%
16	Ratanakiri	260	51	19.61%
17	Siem Reap	668	112	16.76%
18	Preah Sihanouk	169	25	14.79%
19	Stung Treng	176	36	20.45%
20	Svay Rieng	518	101	19.49%
21	Takeo	736	92	12.50%
22	Kep	31	6	19.35%
23	Pailin	52	15	28.84%
24	Oddor Meanchey	152	34	22.36%
	Grand Total	**11,459**	**2,038**	**17.78%**

Appendix 3: Women Commune/Sangkat Chiefs

បញ្ជីឈ្មោះមេឃុំស្ត្រី

ពណ៌សំគាល់ :

- មេឃុំស្ត្រីវ័យក្មេង
- ជនជាតិដើមភាគតិច
- តំបន់ដាច់ស្រយាល
- មេឃុំថ្មី ជាស្ត្រីវ័យចំណាស់

ល.រ	ឈ្មោះ	ឆ្នាំកំណើត	អាយុ	គណបក្ស	ឃុំ	តំបន់	ស្រុក/ខណ្ឌ	ខេត្ត	ក្រុមប្រឹក្សាចាស់/ថ្មី	ជនជាតិ	លេខទំនាក់ទំនង
១	ឆេង ផល្លា	១៩៦៦	៤៦ឆ្នាំ	CPP	ឆែបមួយ	ទីប្រជុំជន	ឆែប	ព្រះវិហារ	ថ្មី	ខ្មែរ	
២	ជួន ចេតនា	១៩៦៧	៤៥ឆ្នាំ	CPP	រហ័ស	ទីប្រជុំជន	រវៀង		ថ្មី	ខ្មែរ	
៣	សោម សុខុម	១៩៧០	៤២ឆ្នាំ	CPP	ចំរើន	ទីប្រជុំជន	សង្គមថ្មី		ចាស់	ខ្មែរ	
៤	ម៉ុង សំអាន	១៩៥៤	៥៨ឆ្នាំ	CPP	ប៉ាលហាល	ទីប្រជុំជន	ក្រុងព្រះវិហារ		ចាស់	ខ្មែរ	
៥	យត ណាង	១៩៤៩	៦៣ ឆ្នាំ	CPP	ព្រះដំរី	ទីប្រជុំជន	កំពង់ស្វាយ	កំពង់ធំ	ថ្មី	ខ្មែរ	
៦	នុត គឹមស៊ន់	១៩៥៣	៥៩ ឆ្នាំ	CPP	ជ្រលង	ទីប្រជុំជន	បារាយណ៍		ថ្មី	ខ្មែរ	
៧	សោម ពៅ	១៩៤៦	៦៦ ឆ្នាំ	CPP	ត្រាំកក់	ទីប្រជុំជន	ត្រាំកក់	តាកែវ	ចាស់	ខ្មែរ	០១២ ៦២៨ ០៧៣
៨	សួន សាមាន	១៩៦១	៥១ ឆ្នាំ	SRP	ត្រពាំងចាន់	ទីប្រជុំជន	បរិបូរ	កំពង់ឆ្នាំង	ថ្មី	ខ្មែរ	
៩	ភួន ឈុយអេង	១៩៤៣	៦៩ ឆ្នាំ	CPP	ផ្សារឆ្នាំង	ទីប្រជុំជន	ក្រុងកំពង់ឆ្នាំង		ចាស់	ខ្មែរ	០១៧ ៣៦៩ ១៦៩
១០	កែវ សុផាត	១៩៥៧	៥៥ ឆ្នាំ	CPP	កំពង់ឆ្នាំង	ទីប្រជុំជន	ក្រុងកំពង់ឆ្នាំង		ថ្មី	ខ្មែរ	០១២ ៦០៥ ៩២១
១១	មាស ចាន់ថន	១៩៤០	៧២ ឆ្នាំ	CPP	កំពង់ហៅ	ទីប្រជុំជន	កំពង់លែង		ចាស់	ខ្មែរ	

១២	ខៀវ សុភឿន	១៩៦២	៥០ឆ្នាំ	CPP	ប្រស្នឹង	ដាច់ស្រយាល	រលាប្អៀរ		ចាស់	ខ្មែរ	
១៣	ប៉ែន សោភា	១៩៨០	៣២ ឆ្នាំ	CPP	ស្វាយជុក	ដាច់ស្រយាល	សាមគ្គីមានជ័យ		ថ្មី	ខ្មែរ	០១២ ១៧៦ ៤៨៤
១៤	ភឿក ហ៊ីសង	១៩៦៦	៤៦ ឆ្នាំ	CPP	ខ្លងពពក	ទីប្រជុំជន	ទឹកផុស		ថ្មី	ខ្មែរ	
១៥	ពៅ សារឿន	១៩៦៣	៤៩ ឆ្នាំ	CPP	ច្បារអំពៅ	ទីប្រជុំជន	បាធាយ	**កំពង់ចាម**	ចាស់	ខ្មែរ	
១៦	ហៀង សុផល	១៩៦២	៥០ ឆ្នាំ	CPP	មេព្រីង	ទីប្រជុំជន	បាធាយ		ចាស់	ខ្មែរ	
១៧	ជួប សុគន	១៩៦៥	៤៧ ឆ្នាំ	CPP	ផ្អាវ	ទីប្រជុំជន	បាធាយ		ថ្មី	ខ្មែរ	
១៨	សេង សារិន	១៩៦៣	៤៩ ឆ្នាំ	CPP	ទំនប់	ដាច់ស្រយាល	បាធាយ		ថ្មី	ខ្មែរ	
១៩	អ៊ា ចាន់ថុល	១៩៦២	៥០ ឆ្នាំ	CPP	កៀនជ្រៃ	ទីប្រជុំជន	កំពង់សៀម		ចាស់	ខ្មែរ	០៩២ ៨៣១ ៦៦៤
២០	គង់ សៀកអេង	១៩៦៩	៤៣ ឆ្នាំ	CPP	សូរគង	ទីប្រជុំជន	កងមាស		ថ្មី	ខ្មែរ	
២១	សេន ពៅ	១៩៦២	៥០ ឆ្នាំ	CPP	ជនីក	ទីប្រជុំជន	ក្រូចឆ្មារ		ថ្មី	ខ្មែរ	
២២	ទឹង សំអាត	១៩៧៦	៣៦ ឆ្នាំ	CPP	កោងកាង	ទីប្រជុំជន	ពញាក្រែក		ថ្មី	ខ្មែរ	
២៣	សឹម សុខុម	១៩៥៧	៥៥ ឆ្នាំ	CPP	ព្រៃឈរ	ទីប្រជុំជន	ព្រៃឈរ		ចាស់	ខ្មែរ	
២៤	ផៃ ស៊ីផូ	១៩៧១	៤១ ឆ្នាំ	CPP	ព្រែកពោធិ៍	ទីប្រជុំជន	ស្រីសន្ធរ		ថ្មី	ខ្មែរ	
២៥	ទ្រី ទាង	១៩៦១	៥១ ឆ្នាំ	CPP	បឹងព្រួល	ទីប្រជុំជន	ត្បូងឃ្មុំ		ចាស់	ខ្មែរ	
២៦	ដួង សុផាន	១៩៥៥	៥៧ ឆ្នាំ	CPP	ល្បៀង	ទីប្រជុំជន	ត្បូងឃ្មុំ		ចាស់	ខ្មែរ	
២៧	តាំង គីមចេង	១៩៥៩	៥៦ ឆ្នាំ	CPP	អូរ	ទីប្រជុំជន	ភ្នំស្រួច	**កំពង់ស្ពឺ**	ចាស់	ខ្មែរ	០១៦ ៦៦១ ៨០៩
២៨	កែវ សុផាត	១៩៦២	៥០ ឆ្នាំ	CPP	ត្រែងត្រយឹង	ទីប្រជុំជន	ភ្នំស្រួច		ថ្មី	ខ្មែរ	
២៩	តឹក នឹម	១៩៨៥	២៧ ឆ្នាំ	SRP	អមលាំង	ដាច់ស្រយាល	ថ្ពង		ថ្មី	ខ្មែរ	០៩៧ ៦៣៩ ៣៥៩៩
៣០	កែវ យ៉យ	១៩៥៦	៥៦ ឆ្នាំ	CPP	សំឡាញ់	ទីប្រជុំជន	អង្គរជ័យ	**កំពត**	ថ្មី	ខ្មែរ	០១៧ ៩២០ ៧៩៩
៣១	ប៉ែន សុភណ្ឌារី	១៩៧២	៤០ ឆ្នាំ	CPP	ទូកមាស ខាងលិច	ទីប្រជុំជន	បន្ទាយមាស		ថ្មី	ខ្មែរ	០៨៩ ៩២៥ ៣១៤

៣២	សួង សាវី	១៩៦៩	៤៣ ឆ្នាំ	CPP	បាទៀវ	ទីប្រជុំជន	ឈូក		ថ្មី	ខ្មែរ	០៩២ ៣៩០ ២៨៦
៣៣	ជួន សុខា	១៩៥៨	៥៤ ឆ្នាំ	CPP	ត្រមែង	ទីប្រជុំជន	ឈូក		ចាស់	ខ្មែរ	០៩២ ៧១២ ៧៤២
៣៤	លឹម លុយ	១៩៥០	៦២ ឆ្នាំ	CPP	កំពង់ត្រាច ខាងកើត	ទីប្រជុំជន	កំពង់ត្រាច		ថ្មី	ខ្មែរ	០១២ ២៩៣ ៤៧១
៣៥	ឃន សុម៉ាលី	១៩៨២	៣០ ឆ្នាំ	CPP	កំពង់ក្រែង	ទីប្រជុំជន	កំពត		ថ្មី	ខ្មែរ	០៩៧ ៩៣១ ៦៣ ៦៤
៣៦	យ៉ា សារឿន	១៩៥៦	៥៦ ឆ្នាំ	CPP	ត្រពាំងវែង	ទីប្រជុំជន	កណ្ដាលស្ទឹង	**កណ្ដាល**	ចាស់	ខ្មែរ	០៩២ ៣១១ ៧៦៨
៣៧	អ៊ុក សឿន	១៩៥៨	៥៤ ឆ្នាំ	CPP	ឈើទាល	ដាច់ស្រយាល	កៀនស្វាយ		ចាស់	ខ្មែរ	
៣៨	ប៊ុត វណ្ណា	១៩៦១	៥១ ឆ្នាំ	CPP	សំរោងធំ	ទីប្រជុំជន	កៀនស្វាយ		ចាស់	ខ្មែរ	០៩២ ៨០៨ ៧៩៣
៣៩	ហួន ម៉ើ	១៩៥៧	៥៧ ឆ្នាំ	CPP	កោះកែវ	ទីប្រជុំជន	ល្វាឯម		ចាស់	ខ្មែរ	០៩២ ៧៥៦ ០១៨
៤០	ចិន ហន	១៩៥៦	៥៨ ឆ្នាំ	CPP	ល្វាសរ	ទីប្រជុំជន	ល្វាឯម		ថ្មី	ខ្មែរ	
៤១	ឃុន សុខេម	១៩៦៩	៤៣ ឆ្នាំ	CPP	ព្រែកដំបង	ទីប្រជុំជន	មុខកំពូល		ចាស់	ខ្មែរ	០១២ ១៨៨ ៨៨ ៤៧
៤២	ណែម យ៉ង់	១៩៥៤	៥៨ ឆ្នាំ	CPP	សំបួរមាស	ទីប្រជុំជន	មុខកំពូល		ថ្មី	ខ្មែរ	
៤៣	ជួន ស្រីពៅ	១៩៧២	៤០ ឆ្នាំ	CPP	ស្វាយអំពារ	ដាច់ស្រយាល	មុខកំពូល		ថ្មី	ខ្មែរ	
៤៤	ស៊ឹម ណាង	១៩៥៨	៥៤ ឆ្នាំ	CPP	ឆក់ឈើនាង	ទីប្រជុំជន	អង្គស្នួល		ចាស់	ខ្មែរ	០៩២ ៨២២ ៨៧១
៤៥	ស៊ុំ កល្យាណ	១៩៦៥	៤៧ ឆ្នាំ	CPP	ដំណាក់អំពិល	ទីប្រជុំជន	អង្គស្នួល		ថ្មី	ខ្មែរ	
៤៦	ចែម ផល្លា	១៩៦៨	៤៤ ឆ្នាំ	CPP	ម្កាក់	ដាច់ស្រយាល	អង្គស្នួល		ថ្មី	ខ្មែរ	
៤៧	ហេង ម្លប់	១៩៥៩	៥៣ ឆ្នាំ	CPP	កំពង់ហ្លួង	ទីប្រជុំជន	ពញាលឺ		ថ្មី	ខ្មែរ	
៤៨	សុខ បុល	១៩៤០	៧២ ឆ្នាំ	CPP	ខ្ពប	ទីប្រជុំជន	ស្អាង		ចាស់	ខ្មែរ	០១១ ៦១០ ០០១
៤៩	ជុំ ស៊ីនួន	១៩៥០	៦២ ឆ្នាំ	CPP	ព្រែកហូរ	ទីប្រជុំជន	តាខ្មៅ		ចាស់	ខ្មែរ	០១១ ៧៥១ ៦៥៨
៥០	ខ្វាន ត្រែល	១៩៧១	៧១ ឆ្នាំ	CPP	សែនមនោរម្យ	ទីប្រជុំជន	អូររាំង	**មណ្ឌលគិរី**	ថ្មី	ព្នង	
៥១	ញាណ ពុយភីរុណ	១៩៥៣	៥៩ ឆ្នាំ	CPP	អូរឫស្សី	ទីប្រជុំជន	ក្រុងក្រចេះ	**ក្រចេះ**	ថ្មី	ខ្មែរ	អាណត្តិទី២

											ជាមេឃុំរបស់គណបក្សសមរង្សី ពាក់កណ្ដាលអាណត្តិ គាត់លាលែងដំណែង ចុះចូលជាមួគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា
៥២	សុខ ស៊ីយិន	១៩៥២	៦០ ឆ្នាំ	CPP	កន្ទ្រាមអក	ទីប្រជុំជន	កំពង់ត្របែក	**ព្រៃវែង**	ចាស់	ខ្មែរ	
៥៣	សុខ ស៊ីរី	១៩៤៩	៦៣ ឆ្នាំ	CPP	បន្ទិចប្រសាទ	ដាច់ស្រយាល	ពាមរោទ៍		ថ្មី	ខ្មែរ	
៥៤	ព៉ៅម យឿន	១៩៦០	៥២ ឆ្នាំ	CPP	មេបុណ្យ	ទីប្រជុំជន	ស្វាយអន្ទរ		ថ្មី	ខ្មែរ	
៥៥	ស៊ឹម ខុន	១៩៨៣	២៩ ឆ្នាំ	CPP	ពានរោង	ដាច់ស្រយាល	ស្វាយអន្ទរ		ថ្មី	ខ្មែរ	
៥៦	កង ស៊ីណាត	១៩៨០	៣៣ ឆ្នាំ	CPP	ព្រែកអន្ទះ	ទីប្រជុំជន	ពោធិ៍រៀង		ថ្មី	ខ្មែរ	
៥៧	ទូច ណូ	១៩៤៣	៦៩ ឆ្នាំ	CPP	អន្លង់ត្នោត	ទីប្រជុំជន	ក្រោលគោ	**ពោធិ៍សាត់**	ចាស់	ខ្មែរ	
៥៨	កង ប៊ុនគា	១៩៤៨	៦៤ ឆ្នាំ	CPP	លលកសរ	ទីប្រជុំជន	សំពៅមាស		ចាស់	ខ្មែរ	
៥៩	ឡាង ទូញ	១៩៥០	៦២ ឆ្នាំ	CPP	អូរសោម	ដាច់ស្រយាល	វាលវែង		ថ្មី	ខ្មែរ	
៦០	សេក សំអាត	១៩៤៣	៦៩ ឆ្នាំ	CPP	ប្រម៉ោយ	ដាច់ស្រយាល	វាលវែង		ចាស់	ខ្មែរ	
៦១	លឹយ ទូច	១៩៧៩	៣៣ ឆ្នាំ	CPP	កក់	ទីប្រជុំជន	បរកែវ	**រតនគិរី**	ថ្មី	ទំពួន	០៩៧ ៧៧៥ ២៧៦៩
៦២	ខាញ់ សូរី	១៩៧៧	៣៥ ឆ្នាំ	CPP	អូរជុំ	ទីប្រជុំជន	អូរជុំ		ថ្មី	គ្រឹង	០៩៧ ៧៦០ ០៦៥០
៦៣	ពូ ចិន្ដា	១៩៥៦	៥៦ ឆ្នាំ	CPP	ជីក្រែង	ទីប្រជុំជន	ជីក្រែង	**សៀមរាប**	ចាស់	ខ្មែរ	
៦៤	សែន សុផល	១៩៥៥	៥៥ ឆ្នាំ	CPP	ឫស្សីលក	ទីប្រជុំជន	ជីក្រែង		ចាស់	ខ្មែរ	
៦៥	ឌុច ម៉ាលីន	១៩៦១	៥១ ឆ្នាំ	CPP	យាង	ទីប្រជុំជន	ពួក		ចាស់	ខ្មែរ	
៦៦	ឃួន សារុន	១៩៤៨	៦៤ ឆ្នាំ	CPP	លេខ៤	ទីប្រជុំជន	មិត្តភាព	**ព្រះសីហនុ**	ចាស់	ខ្មែរ	

៦៧	ខាវ ខាំអន	១៩៥៦	៥៦ ឆ្នាំ	CPP	សាមឃួយ	ទីប្រជុំជន	សេសាន់	**ស្ទឹងត្រែង**	ថ្មី	ឡាវ	
៦៨	ជា ណម	១៩៥៨	៥៤ ឆ្នាំ	CPP	កោះស្រឡាយ	ដាច់ស្រយាល	សៀមបូក		ចាស់	ខ្មែរ	
៦៩	ចាន់ សុផល	១៩៥៤	៥៨ ឆ្នាំ	CPP	អូរម្រះ	ដាច់ស្រយាល	សៀមបូក		ថ្មី	ខ្មែរ	
៧០	គឹម សាន់	១៩៥៥	៥៧ ឆ្នាំ	CPP	អូរឬស្សី កណ្តាល	ដាច់ស្រយាល	សៀមបូក		ថ្មី	ខ្មែរ	
៧១	វន ប៊ុនលី	១៩៤៩	៦៣ ឆ្នាំ	CPP	សាមគ្គី	ទីប្រជុំជន	ស្ទឹងត្រែង		ថ្មី	ខ្មែរ	
៧២	ហែម សារី	១៩៥០	៦២ ឆ្នាំ	CPP	អូររ៉ៃ	ទីប្រជុំជន	ថាលាបរិវ៉ាត់		ថ្មី	ឡាវ	
៧៣	គឹម ស៊ុនណារី	១៩៥២	៦០ ឆ្នាំ	CPP	អណ្តូងពោធិ៍	ទីប្រជុំជន	រមាសហែក	**ស្វាយរៀង**	ចាស់	ខ្មែរ	
៧៤	ពត គឹមសាន	១៩៥៥	៥៧ ឆ្នាំ	CPP	បាសាក់	ទីប្រជុំជន	ស្វាយជ្រំ		ថ្មី	ខ្មែរ	
៧៥	កែវ ចាន់	១៩៥៥	៥៧ ឆ្នាំ	CPP	ចំបក់	ទីប្រជុំជន	ស្វាយជ្រំ		ថ្មី	ខ្មែរ	
៧៦	ជា ស៊ីម	១៩៥៦	៥៦ ឆ្នាំ	CPP	ដូនស	ទីប្រជុំជន	ស្វាយជ្រំ		ថ្មី	ខ្មែរ	
៧៧	ទេព សោមុនី	១៩៥៤	៥៨ ឆ្នាំ	CPP	គោកព្រីង	ទីប្រជុំជន	ស្វាយជ្រំ		ចាស់	ខ្មែរ	
៧៨	ច្រឹកពេជ ណេង	១៩៥៨	៥៤ ឆ្នាំ	CPP	ផ្អាវ	ដាច់ស្រយាល	ត្រពាំងប្រាសាទ	**ឧត្តរមានជ័យ**	ថ្មី	ខ្មែរ	
៧៩	ប្រាក់ មាលី	១៩៥៥	៥៧ ឆ្នាំ	CPP	បឹងកេងកងទី១	ទីប្រជុំជន	ចំការមន	**ភ្នំពេញ**	ចាស់	ខ្មែរ	
៨០	ស៊ី តួន	១៩៥០	៦០ ឆ្នាំ	CPP	ផ្សារថ្មីទី១	ទីប្រជុំជន	ដូនពេញ		ចាស់	ខ្មែរ	
៨១	ប៊ុត ធីតា	១៩៥៥	៥៧ ឆ្នាំ	CPP	ផ្សារថ្មី៣	ទីប្រជុំជន	ដូនពេញ		ចាស់	ខ្មែរ	
៨២	ប៉ែន ធីតា	១៩៥៤	៥៨ ឆ្នាំ	CPP	ផ្សារកណ្តាលទី២	ទីប្រជុំជន	ដូនពេញ		ចាស់	ខ្មែរ	
៨៣	រឿង ផល្លីន	១៩៥១	៦១ ឆ្នាំ	CPP	ជ័យជំនះ	ទីប្រជុំជន	ដូនពេញ		ចាស់	ខ្មែរ	
៨៤	ឡុង ផល្លី	១៩៥៣	៥៩ ឆ្នាំ	CPP	មិត្តភាព	ទីប្រជុំជន	៧មករា		ចាស់	ខ្មែរ	
៨៥	កែវ សាកល	១៩៥៤	៥៨ ឆ្នាំ	CPP	វាលវង់	ទីប្រជុំជន	៧មករា		ចាស់	ខ្មែរ	
៨៦	តៅ មន្ថា	១៩៥៥	៥៧ ឆ្នាំ	CPP	បឹងព្រលិត	ទីប្រជុំជន	៧មករា		ចាស់	ខ្មែរ	

៨៧	ទិត្យ សំអុល	១៩៥០	៦២ ឆ្នាំ	CPP	សាក់សំពៅ	ទីប្រជុំជន	ដង្កោ		ចាស់	ខ្មែរ	
៨៨	ឱ សារឿម	១៩៦១	៥១ ឆ្នាំ	CPP	ពន្សាំង	ទីប្រជុំជន	ពោធិ៍សែនជ័យ		ចាស់	ខ្មែរ	
៨៩	យឹម ស៊ីមន	១៩៥៣	៥៩ ឆ្នាំ	CPP	វាលស្បូវ	ទីប្រជុំជន	មានជ័យ		ចាស់	ខ្មែរ	
៩០	ស៊ិម ពៅ	១៩៦២	៥០ ឆ្នាំ	CPP	រកា	ទីប្រជុំជន	សង្កែ	**បាត់ដំបង**	ថ្មី	ខ្មែរ	
៩១	ទួន សាវ៉ន	១៩៨៥	២៧ ឆ្នាំ	CPP	កំពង់ព្រះ	ទីប្រជុំជន	សង្កែ		ថ្មី	ខ្មែរ	
៩២	គឹម លី	១៩៥១	៦១ ឆ្នាំ	CPP	តាតោក	ដាច់ស្រយាល	សំឡូត		ចាស់	ខ្មែរ	
៩៣	គា ថារី	១៩៦២	៥០	CPP	ទួលតាឯក	ទីប្រជុំជន	ភ្នំព្រឹក		ចាស់	ខ្មែរ	
៩៤	ហ៊ុល គិមថុន	១៩៥៧	៥៥	CPP	ទឹកជោរ	ទីប្រជុំជន	ព្រះនេត្រព្រះ	**បន្ទាយមានជ័យ**	ចាស់	ខ្មែរ	
៩៥	ជ្រូក សុផល	១៩៦៩	៤៣	CPP	ស្វាតចេក	ទីប្រជុំជន	ស្វាយចេក		ថ្មី	ខ្មែរ	

កំណត់សំគាល់ ៖ ខេត្តកោះកុង ខេត្តកែប ខេត្តប៉ៃលិន គ្មានមេឃុំជាស្ត្រី។ ក្នុងចំណោមមេឃុំ៩៥នាក់មាន ៖

-មេឃុំថ្មី ជាស្ត្រីវ័យក្មេង : ៨.៤២ %(៨នាក់)

-មេឃុំថ្មី ជាស្ត្រីវ័យចំណាស់ : ៤២.១០ %(៤០នាក់)

-មេឃុំចាស់ ជាស្ត្រីវ័យចំណាស់ : ៤៩.៤៧ %(៤៧នាក់)

-មេឃុំស្ត្រីនៅឃុំដាច់ស្រយាល : ១៦.៨៤ %(១៦ឃុំ) (មេឃុំវ័យក្មេង៣ឃុំ = ៣.១៥ % មេឃុំវ័យចំណាស់១៣ឃុំ = ១៣.៦៨%)

-មេឃុំថ្មីជាស្ត្រីជនជាតិភាគតិច និងជនជាតិដើមភាគតិច ៥.២៦% = ៥នាក់

គណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

លទ្ធផលផ្លូវការនៃការចុះបញ្ជីបេក្ខជននៃគណបក្សនយោបាយឈរឈ្មោះបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ អាណត្តិទី ៣ ឆ្នាំ ២០១២

ល.រ.	រាជធានី/ខេត្ត	ចំនួនឃុំ/សង្កាត់ (ឃ.ស.)	ចំនួនសមាជិកក្រុមប្រឹក្សា	ចំនួនគណបក្សនយោបាយ	គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា			គណបក្សសម រង្ស៊ី			គណបក្សហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច			គណបក្សនរោត្តម រណឫទ្ធិ			គណបក្សសិទ្ធិមនុស្ស			គណបក្សសម្ព័ន្ធដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ			គណបក្សសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យ			គណបក្សសញ្ជាតិកម្ពុជា			គណបក្សខ្មែរប្រជាធិបតេយ្យ			គណបក្សខ្មែរឈប់ក្រ			សរុបតាមរាជធានី/ខេត្ត	
					ឃ.ស.	បេក្ខជន	ស្រី	ឃ.ស.	បេក្ខជន	ស្រី	ឃ.ស.	បេក្ខជន	ស្រី	ឃ.ស.	បេក្ខជន	ស្រី	ឃ.ស.	បេក្ខជន	ស្រី	ឃ.ស.	បេក្ខជន	ស្រី	ឃ.ស.	បេក្ខជន	ស្រី	ឃ.ស.	បេក្ខជន	ស្រី	ឃ.ស.	បេក្ខជន	ស្រី	ឃ.ស.	បេក្ខជន	ស្រី	បេក្ខជន	ស្រី
01	បន្ទាយមានជ័យ	65	515	8	65	1,236	272	65	1,104	167	65	1,062	224	36	638	183	25	409	142	4	56	12	3	65	31							4	68	6	4,638	1,037
02	បាត់ដំបង	102	814	7	102	2,309	584	102	1,775	434	100	1,676	524	41	748	379	61	1,018	393	30	519	168										1	22	11	8,067	2,493
03	កំពង់ចាម	173	1,363	9	173	3,062	591	173	2,840	525	123	1,963	654	160	2,591	631	173	2,777	456	7	133	49				63	1,039	508	2	24	9	1	14	2	14,463	3,425
04	កំពង់ឆ្នាំង	69	419	9	69	1,001	216	69	981	165	69	876	251	69	941	252	69	860	181	2	24	6	2	24	14	6	73	44				1	10	2	4,790	1,131
05	កំពង់ស្ពឺ	87	609	8	87	1,391	250	87	1,373	208	77	1,112	283	78	1,142	248	86	1,238	151	18	285	76				9	125	75				5	70	28	6,736	1,319
06	កំពង់ធំ	81	577	9	81	1,338	270	81	1,230	222	80	1,185	289	71	1,086	398	42	669	174	4	76	30	1	22	11	19	262	130				4	44	18	5,912	1,642
07	កំពត	93	561	8	93	1,352	258	93	1,263	197	80	967	300	56	741	225	68	918	175	2	25	9	1	10	3							1	10	2	5,286	1,169
08	កណ្តាល	127	915	8	127	2,079	473	127	2,029	397	99	1,433	548	59	931	342	127	1,952	326	10	179	80				47	803	377				3	46	19	9,452	2,562
09	កោះកុង	29	167	5	29	392	86	26	329	100	15	194	87	8	113	38				1	10	4													1,038	315
10	ក្រចេះ	46	282	6	46	735	200	46	612	124	46	638	175	33	423	126	37	475	177							6	61	19							2,944	821
11	មណ្ឌលគិរី	21	107	5	21	275	45	21	228	64	19	198	55	1	10	5	1	14	3																725	172
12	ភ្នំពេញ	96	810	8	96	1,673	578	96	1,775	597	75	1,244	630	40	630	282	65	1,105	399	1	25	15				10	186	119				1	10	1	6,848	2,621
13	ព្រះវិហារ	51	333	5	51	790	194	51	789	150	46	631	158	8	116	39	11	163	66																2,489	607
14	ព្រៃវែង	116	892	8	116	1,934	589	116	1,901	300	89	1,414	505	105	1,657	420	116	1,844	206	17	292	97	1	10	3	52	849	447							9,901	2,567
15	ពោធិ៍សាត់	49	343	6	49	857	195	47	684	217	44	647	255	27	418	114	15	215	67	3	51	20													2,872	868
16	រតនគិរី	50	260	4	50	618	112	38	441	121	32	341	99	2	22	8																			1,422	340
17	សៀមរាប	100	668	7	100	1,558	281	100	1,513	284	100	1,418	289	75	1,062	360	25	335	120	57	906	145				2	45	25							6,837	1,504
18	ព្រះសីហនុ	27	169	5	27	369	65	27	342	42	25	328	86	15	227	74	2	21	12																1,287	279
19	ស្ទឹងត្រែង	34	176	4	34	430	87	34	408	107	20	239	62	14	163	53																			1,240	309
20	ស្វាយរៀង	80	618	7	80	1,171	240	79	1,065	279	77	1,006	350	51	724	231	40	574	135							5	59	31				2	40	21	4,639	1,287
21	តាកែវ	100	736	8	100	1,655	336	100	1,624	295	100	1,568	361	61	1,004	272	94	1,440	214	5	94	30	1	10	4	6	89	41							7,484	1,553
22	កែប	5	31	3	5	79	17	5	63	24	3	38	13																						180	54
23	ប៉ៃលិន	8	52	4	8	134	39	8	124	41	5	66	20	4	61	27																			385	127
24	ឧត្តរមានជ័យ	24	152	6	24	353	91	24	308	86	24	308	88	15	222	45	13	192	64	3	38	5													1,421	379
	សរុប	1,633	11,459	10	1,633	27,011	6,069	1,615	24,801	5,146	1,413	20,552	6,306	1,029	15,670	4,752	1,070	16,219	3,461	164	2,713	746	9	141	66	225	3,591	1,816	2	24	9	23	334	110	111,056	28,481

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ២៣ ខែមេសា ឆ្នាំ ២០១២

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

គណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត

លទ្ធផលផ្លូវការនៃការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ ឆ្នាំ ២០១២ អាណត្តិទី៣

ល.រ	រាជធានី/ខេត្ត	គណបក្សនយោបាយដែលទទួលបានអាសនៈ:																																		
		ប្រជាជនកម្ពុជា						សម រង្ស៊ី						ហ្វ៊ុនស៊ិនប៉ិច						នរោត្តម រណឫទ្ធិ					សិទ្ធិមនុស្ស						សម្ព័ន្ធ.ប្រជាធិប			សញ្ជាតិកម្ពុជា		
		សំឡេង	ចំនួនអាសនៈ:					សំឡេង	ចំនួនអាសនៈ:					សំឡេង	ចំនួនអាសនៈ:					សំឡេង	ចំនួនអាសនៈ:				សំឡេង	ចំនួនអាសនៈ:					សំឡេង	ចំនួនអាសនៈ:		សំឡេង	ចំនួនអាសនៈ:	
			សរុប	ស្រី	មេឃុំ	ជំទប់ទី១	ជំទប់ទី២		សរុប	ស្រី	មេឃុំ	ជំទប់ទី១	ជំទប់ទី២		សរុប	ស្រី	មេឃុំ	ជំទប់ទី១	ជំទប់ទី២		សរុប	ស្រី	ជំទប់ទី១	ជំទប់ទី២		សរុប	ស្រី	មេឃុំ	ជំទប់ទី១	ជំទប់ទី២		សរុប	ជំទប់ទី២		សរុប	ជំទប់ទី២
1	បន្ទាយមានជ័យ	154,803	405	85	64	46	8	39,257	72	9		10	38	24,262	35	1	1	8	17	6,480	3		1	2	2,378						337					
2	បាត់ដំបង	263,502	641	152	102	91	13	80,907	160	26		8	80	20,807	10			3	6	5,238					7,860	3				3	4,391					
3	កំពង់ចាម	390,464	812	152	161	47	10	164,672	294	30	5	66	90	14,753	4				3	31,663	12	1		5	137,187	231	2	7	60	65	889			5,689		
4	កំពង់ឆ្នាំង	127,967	300	57	68	45	2	45,715	87	13	1	15	48	11,087	4			3	1	14,172	7	1	2	3	21,280	21	3		4	15	214			537		
5	កំពង់ស្ពឺ	200,859	410	72	86	25	1	63,112	100	6	1	32	43	9,698						15,422	5	1		1	59,127	94			30	42	2,316			663		
6	កំពង់ធំ	134,082	363	82	79	44	1	64,891	158	28	2	32	44	23,469	36	1		5	22	13,843	12			7	10,353	8	1			7	386			1,467		
7	កំពត	175,553	428	104	92	75	12	56,993	101	4		10	65	12,133	3				3	8,895	1			1	24,429	28	1	1	8	12	175					
8	កណ្តាល	350,413	651	137	127	65	18	118,835	165	15		44	54	8,164						6,566					83,215	98	2		18	54	1,178			3,629	1	1
9	កោះកុង	29,836	145	32	29	29	13	7,536	22	3			16	1,511						927											87					
10	ក្រចេះ	73,087	203	52	46	39	2	31,975	70	6		5	38	6,227	3			1	1	4,816	2		1	1	6,030	4				4				481		
11	មណ្ឌលគិរី	14,192	94	21	21	20	10	2,974	12			1	10	1,059	1				1	28					206											
12	ភ្នំពេញ	348,361	570	150	96	91	6	167,328	234	49		4	86	6,813						4,378					26,024	6			1	4	92			457		
13	ព្រះវិហារ	51,578	243	57	44	41	13	18,255	83	6	7	9	32	4,801	5			1	4	781					1,468	2				2						
14	ព្រៃវែង	258,716	532	129	104	27	11	92,964	151	9	2	33	58	7,888						19,092	4			1	117,245	205	3	10	56	46	1,907			3,028		
15	ពោធិ៍សាត់	147,735	315	61	49	47	28	22,545	25	2		2	18	5,227						4,181					3,271	3				3	514					
16	រតនគិរី	34,884	223	48	49	45	26	6,780	30	2	1	3	20	2,753	7	1		2	4	131																
17	សៀមរាប	206,384	490	99	98	71	15	78,950	147	13	2	24	62	23,632	19			5	12	13,618	4			3	4,035	1				1	13,274	7	7	105		
18	ព្រះសីហនុ	54,721	142	24	27	26	8	14,984	25	1		1	17	3,203	1				1	1,636					827	1				1						
19	ស្ទឹងត្រែង	31,860	149	32	33	32	16	7,517	19	2	1	1	14	2,377	7	2			4	1,408	1		1													
20	ស្វាយរៀង	188,798	425	95	80	66	21	41,748	63	6		10	40	8,667	3				3	5,998					18,071	27			4	16				238		
21	តាកែវ	309,336	555	88	100	50	7	79,296	108	4		30	59	15,359	4					8,457	1				55,824	68			20	34	624			322		
22	កែប	16,739	31	6	5	5	5	1,795						490																						
23	ប៉ៃលិន	17,185	41	12	8	8		5,157	11	3			8	604						463																
24	ឧត្តរមានជ័យ	50,027	124	34	24	21	4	10,274	18			1	15	7,687	9			2	4	2,769					1,653						532	1	1			
សរុបរួម		3,631,082	8,292	1,781	1,592	1,056	250	1,224,460	2,155	237	22	341	955	222,671	151	5	1	30	86	170,962	52	3	5	24	580,483	800	12	18	201	309	26,916	8	8	16,616	1	1

រាជធានីភ្នំពេញថ្ងៃទី ០៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២

Kingdom of Cambodia
Nation Religion King

National Election Committee
N° 03.009/12 NEC/S.G/PIB

Phnom Penh, March 6th, 2012

Temporary Result: Only 10 Political Parties Submits

Application for Registration of Candidate Lists

According to reports of all capital and provinces across the country by 17:00 on March 6th 2012, 10 political parties have submitted their application of candidate lists for the registration of the third-mandate commune /Sangkat council election in 2012.

Names of Political Parties	Number of Communes/Sangkat throughout the country	Number of Communes/Sangkat where political parties register for their candidate lists
Cambodian People's Party	1,633	1,633
Sam Rainsy Party		1,621
FUNCINPEC Party		1,452
Human Rights Party		1,128
Norodom Ranariddh Party		1,039
Cambodian Nationality's Party		371
League for Democracy Party		165
Khmer Anti-Poverty Party		24
Republican Democracy Party		11
Democratic Movement Party		3

Tel: 012 855 018; Fax: 023 214 374
E-mail:necinfo@forum.org.kh; www.necelect.org.kh

Unofficial Translation

គ.ជ.ប

គណបក្សនយោបាយដែលចុះបញ្ជីបេក្ខជនឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត សម្រាប់ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ អាណត្តិទី៣

ថ្ងៃអាទិត្យ ទី០៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២

គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ប្រ.ជ
គណបក្ស សម រង្ស៊ី គ.ស.រ.
គណបក្សហ្វ៊ុនស៊ិនប៉ិច រ.រ.ជ.ក.ឯ.អ.ស.ស
គណបក្ស សិទ្ធិមនុស្ស គ.ស.ម.
គណបក្ស នរោត្តម រណឫទ្ធិ គ.ន.រ
គណបក្ស សញ្ជាតិកម្ពុជា គ.ស.ក
គណបក្សសម្ព័ន្ធដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ គ.ស.ប
គណបក្សខ្មែរឈប់ក្រ គ.ខ.ឈ.ក
គណបក្សសាធារណរដ្ឋ ប្រជាធិបតេយ្យ គ ស រ ប
គណបក្សចលនាប្រជាធិបតេយ្យ គ ច ប

នេះមិនមែនជាសន្លឹកឆ្នោតទេ

ខុមហ្វ្រែល COMFREL

គណៈកម្មាធិការដើម្បីការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌ នៅកម្ពុជា

របាយការណ៍វិភាគ

ការផ្ដល់អំណាចនយោបាយដល់ស្ត្រី
និងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើស
ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់
អាណត្តិទី៣ ឆ្នាំ២០១២

ខែមករា ឆ្នាំ២០១៣

គណៈកម្មាធិការដើម្បីការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌ នៅកម្ពុជា

មេឃុំ ចៅសង្កាត់ស្ត្រី ៩៥ នាក់

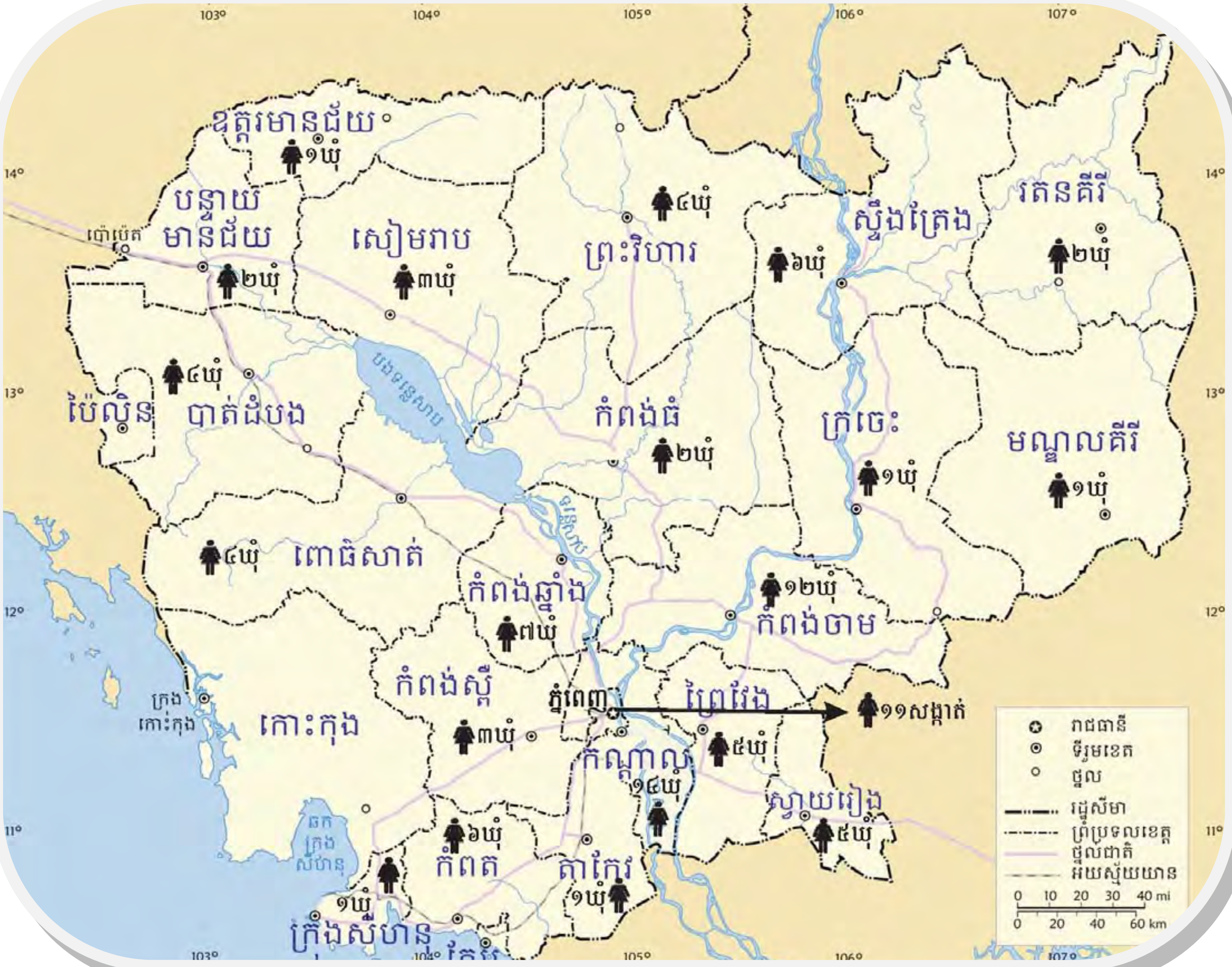

មាតិកា

លេខទំព័រ

បុព្វកថា

ពាក្យកាត់

I. សេចក្តីផ្តើម ១

II. ការចូលរួមរបស់ស្ត្រីក្នុងវិស័យនយោបាយក្នុងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ ឆ្នាំ២០១២ .... ៣

១. បេក្ខជនស្ត្រី និងស្ត្រីជាប់ឆ្នោត ៣

១.១ ការជ្រើសរើសបេក្ខជនស្ត្រី ៣

- តារាងទី១ : ចំនួនបេក្ខជនស្ត្រីឈរឈ្មោះបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ អាណត្តិទី៣ ទាំង១០គណបក្ស ៤

១.២ ស្ត្រីជាប់ឆ្នោត ៩

- តារាងទី២ : ស្ត្រីជាប់ឆ្នោតជាក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ អាណត្តិទី៣ .... ៩
- រូបភាពក្រាហ្វិច១ : មេឃុំ ចៅសង្កាត់ស្ត្រី........ ១១
- ករណីសិក្សាទី១ : អតីតមេឃុំ........ ១២
- ករណីសិក្សាទី២ : មេឃុំថ្មីជាស្ត្រីវ័យក្មេង........ ១៣
- ករណីសិក្សាទី៣ : មេឃុំថ្មីជាស្ត្រីវ័យចំណាស់........ ១៥

២. កម្មវិធីនយោបាយថ្នាក់ជាតិរបស់គណបក្ស អំពី បញ្ហាស្ត្រី ១៦

- តារាងទី៣ : កម្មវិធីនយោបាយថ្នាក់ជាតិរបស់គណបក្ស ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាស្ត្រី និងកុមារ ១៧
- តារាងទី៤ : កម្មវិធីនយោបាយរបស់គណបក្សតាមឃុំ សង្កាត់នីមួយៗ ដែលបានសន្យាដោយបេក្ខជនស្ត្រី ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាស្ត្រី និងកុមារ...... ១៨

៣. អ្នកបោះឆ្នោតស្ត្រី ២០

III. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន និងសង្ខេប........ ២១

IV. អនុសាសន៍........ ២២

ឧបសម្ព័ន្ធ

បុព្វកថា

គណៈកម្មាធិការដើម្បីការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌ នៅកម្ពុជា ហៅកាត់ថា (ខុមហ្វ្រែល) ធ្វើការដើម្បីលើកកម្ពស់លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងការចូលរួមរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ តាមគោលការណ៍កសាងសមត្ថភាពរបស់បណ្តាញទូទាំងប្រទេស និងសហប្រតិបត្តិការជាមួយអង្គការជាសមាជិក និងជាដៃគូ។ ប្រជាធិបតេយ្យមិនមែនត្រឹមតែការបោះឆ្នោតប៉ុណ្ណោះទេ ក៏ប៉ុន្តែជាការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌ ជាលក្ខខណ្ឌចាំបាច់នៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ។

របាយការណ៍**វិភាគ ស្តីពី "ការផ្តល់អំណាចនយោបាយដល់ស្ត្រី និងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ អាណត្តិទី ៣ ឆ្នាំ២០១២ "** គឺជាទំរង់នៃការវិភាគទៅលើទិន្នន័យ និងមតិយោបល់របស់ស្ត្រីកម្ពុជាចូលរួម ក្នុងកិច្ចការនយោបាយ ជាពិសេសក្នុងដំណើរការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ អាណត្តិទី៣ ឆ្នាំ២០១២ កន្លងទៅនេះ។

របាយការណ៍នេះ បង្ហាញការវាយតំលៃលើការផ្តល់អំណាចនយោបាយដល់ស្ត្រី និងការបោះឆ្នោតអំពីចំនួនបេក្ខជនស្ត្រី ស្ត្រីជាប់ឆ្នោត គោលនយោបាយរបស់គណបក្សក្នុងការលើកស្ទួយស្ត្រីចូលរួមក្នុងវិស័យនយោបាយ កម្មវិធីនយោបាយរបស់គណបក្ស អំពីបញ្ហាស្ត្រី និងកុមារ បញ្ហា និងការប្រឈមរបស់ស្ត្រីទាំងអ្នកបោះឆ្នោត និងបេក្ខជន មតិស្ត្រីនៅក្នុងកិច្ចការបោះឆ្នោត និងសកម្មភាពនានាដែលទាក់ទងទៅនឹងការលើកស្ទួយស្ត្រីឱ្យចូលរួមក្នុងវិស័យនយោបាយជាដើម។ ម៉្យាងទៀតរបាយការណ៍នេះ ក៏ផ្តល់នូវលទ្ធផលនៃការស្ទង់មតិស្ត្រីដែលធ្វើនៅក្នុងខេត្តតាកែវ ស្តីពី មតិយោបល់ផ្ទាល់របស់ស្ត្រីពាក់ពន្ធ័នឹងការចូលរួមរបស់ស្ត្រីក្នុងការបោះឆ្នោត និងករណីសិក្សា៣ ស្តីពី ស្ត្រីជោគជ័យ នៅក្នុងខេត្តចំនួន៣ គឺ ខេត្តកំពង់ស្ពឺ ខេត្តកំពង់ចាម និងខេត្តព្រះវិហារ។ បន្ថែមលើនេះទៀត របាយការណ៍នេះក៏បានបង្ហាញផងដែរ អំពីរបាយការណ៍សង្កេតការណ៍របស់ខុមហ្វ្រែលតាមរយៈការដាក់ពង្រាយអ្នកសង្កេតការណ៍ស្ត្រីចំនួន៦០នាក់នៅខេត្តតាកែវដើម្បីតាមដាន និងឃ្លាំមើលការចូលរួមរបស់ស្ត្រីក្នុងកិច្ចការនយោបាយ និងការបោះឆ្នោតឃុំ សង្កាត់។ ជាចុងក្រោយ របាយការណ៍មានអនុសាសន៍សំខាន់ៗក្នុងការលើកកម្ពស់សមភាពយេនឌ័រ និងការផ្តល់អំណាចនយោបាយដល់ស្ត្រីនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។

ខុមហ្វ្រែល សង្ឃឹមថា របាយការណ៍វិភាគនេះ ជាឯកសារដ៏សំខាន់ និងមានប្រយោជន៍សំរាប់អ្នកអនុវត្តន៍សកម្មភាព ជាពិសេសមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាល គណបក្សនយោបាយ បុគ្គលិកអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល តំណាងរបស់ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ អ្នកស្រាវជ្រាវ ដើម្បីជួយលើកស្ទួយស្ត្រីចូលរួមច្រើនក្នុងវិស័យនយោបាយ និងថ្នាក់សេចក្តីសំរេចចិត្ត។

តាំងនាមឱ្យខុមហ្វ្រែល យើងខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅដល់ម្ចាស់ជំនួយដូចជា Norwegin People's Aid (NPA), UN WOMEN, Oxfam Novib/Netherlands, Forum Syd/Sweden and EU (European Union).

ជាពិសេស សូមថ្លែងអំណរគុណដល់ក្រុមការងាររបស់ខុមហ្វ្រែល ដូចជា **លោកស្រី ស៊ីនកេត ស៊ីរីលក្ខណ៍** ដែលជាអ្នកសរសេររបាយការណ៍វិភាគនេះ។ **លោកស្រី លី ខេង លោកស្រី សន សុម៉ារី លោក នាង សុវណ្ណ** និង**អ្នកសង្កេតការណ៍ស្ត្រី** ដែលខិតខំអនុវត្តតាមផែនការសកម្មភាពដើម្បីប្រមូលទិន្នន័យ បកប្រែពីភាសាខ្មែរទៅអង់គ្លេស និងរចនាបថរបាយការណ៍នេះក្រោមការដឹកនាំរបស់លោកស្រី ស៊ីនកេត ស៊ីរីលក្ខណ៍ អ្នកសម្របសម្រួលកម្មវិធីអប់រំ និងយេនឌ័រ។ ខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណ ដល់ **លោក Rob Savage and កញ្ញា Abbey Higginson** ដែលបានជួយកែសម្រួលភាសាអង់គ្លេសក្នុងរបាយការណ៍នេះ។

គល់ បញ្ញា
នាយកប្រតិបត្តិ
ខុមហ្វ្រែល

ACRONYMS

AMARA	AMARA
Bantey Srey	Bantey Srey
CDRI	Cambodia Development Research Institute
CMDGs	Cambodian Millennium Development Goals
COMFREL	Committee for Free and Fair Elections in Cambodia
CNP	Cambodian Nationality's Party
CPWP	Committee to Promote Women in Politics
CPP	Cambodian People's Party
CWNA	COMFREL's Women Network Activist
CWPD	Cambodia Women for Peace and Development
DHRAC	Democracy and Human Rights Organization in Action
DMP	Democratic Movement Party
FUNCINPEC/FCP	National United Front for an Independent, Neutral, Peaceful and Cooperative Cambodia
GADC	Gender and Development for Cambodia
HRP	Human Rights Party
KAPP	Khmer Anti-Poverty Party
LDP	League for Democracy Party
MCH	Maternal Child Health
NA	National Assembly
NEC	National Election Committee
NGOs	Non-Governmental Organizations
NICFEC	Neutral and Impartial Committee for Free and Fair Elections in Cambodia
NRP	Norodom Ranariddh Party
PYD	Peace and Development
RDP	Republican Democracy Party
RGC	Royal Government of Cambodia
SILAKA	SILAKA
SRP	Sam Rainsy Party
WfP	Women for Prosperity
WMC	Women Media Center
WPAN	Women's Political Activists Network

I. សេចក្តីផ្តើម

នៅបរិបទកម្ពុជា ការផ្តល់អំណាចនយោបាយដល់ស្ត្រី និងការបោះឆ្នោត គឺនិយាយដល់ការពង្រឹង ការលើកស្ទួយ និងការការពារការចូលរួមរបស់ស្ត្រីនៅក្នុងការបោះឆ្នោត ជាអ្នកបោះឆ្នោត និងជាអ្នកឈរឈ្មោះឱ្យគេបោះឆ្នោត ការចូលរួមក្នុងការសម្រេចចិត្តខាងនយោបាយ ការបំពេញនូវតួនាទី ភារកិច្ច និងសិទ្ធិអំណាចពេញលេញ។ ការផ្តល់លទ្ធភាព និងឱកាសត្រូវឱ្យមានសមភាពរវាងបុរស និងស្ត្រីក្នុង "**អំណាចនយោបាយ** " និង "**ការសម្រេចចិត្ត**"នៃកិច្ចការរដ្ឋ។

កម្ពុជាមានបញ្ហាវិសមភាពនៃតំណាង និងការអនុវត្តសិទ្ធិរវាងបុរស និងស្ត្រី។ ផ្នែកចំបងនៃបញ្ហានេះ គឺដោយសារខ្វះនូវគោលនយោបាយជាក់លាក់ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ខ្វះយន្តការពិសេសដើម្បីគាំទ្រ និងផ្តល់ឱកាសដែលជាវិធានការសម្រាប់ស្ត្រីចូលរួមលើគ្រប់វិស័យស្របតាមអនុសញ្ញាអន្តរជាតិ**ស៊ី-ដ** (CEDAW)។ ផ្នែកខ្លះទៀតនៃបញ្ហានេះ កើតឡើងដោយសារទំនៀមទម្លាប់អភិរក្សនិយម និងវប្បធម៌ដែលត្រូវបានគេសន្មត់ និងផ្តល់តម្លៃស្ត្រីទាបជាងបុរសនៅគ្រប់វិស័យនៅក្នុងសង្គម។ ជាងនេះទៅទៀត ភាពក្រីក្រ ការរើសអើង ខ្វះការលើកទឹកចិត្ត និងឱកាស គឺជាបច្ច័យដែលក្លាយជាឧបសគ្គសម្រាប់ស្ត្រីក្នុងការទទួលបាននូវសមភាព និងផលចំណេញពីការចូលរួមក្នុងវិស័យនយោបាយ និងកិច្ចការសង្គម។

កម្ពុជាមិនទាន់មានសមភាពយេនឌ័រនៃការផ្តល់អំណាចខាងនយោបាយ ពិសេសភាពជាតំណាងអ្នកបោះឆ្នោត ជាប់ឆ្នោតថ្វីបើអ្នកចុះឈ្មោះបោះឆ្នោតជាស្ត្រីមានចំនួន៥២,៨២%ក៏ដោយ គឺស្ត្រីជាប់ឆ្នោតជាក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់មានចំនួនតែ**២០៣៨នាក់** (**១៧,៧៨%**) សម្រាប់អាណត្តិទី៣។ យោងតាមរបាយការណ៍ UNDP's Human Development Index 2011-Gender Inequality Index (GII)[1] កម្ពុជាមានការបន្ថយវិសមភាពយេនឌ័រប្រសើរឡើងពី ០,៦០ នៅឆ្នាំ២០០០ មកដល់ឆ្នាំ២០១១ នៅត្រឹម ០,៥០ និងនៅតែមានកម្រិតទាបនៃសមធម៌យេនឌ័រ គឺលេខ ៩៩ (ក្នុងចំណោមលេខអន់បំផុត ១៤៦) ក្នុងចំណោមប្រទេសដែលមានចំណាត់ថ្នាក់ទាបជាងគេនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ដូចគ្នានឹងប្រទេសភូមា ប្រទេសឡាវ និងប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ីដែរ។

បើទោះបីមានបញ្ហាវិសមភាព កម្ពុជាបានអនុវត្តនយោបាយវិមជ្ឈការជាលើកដំបូងតាំងពីឆ្នាំ២០០២ តាមរយៈការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ដែលគាំទ្រដោយច្បាប់ស្តីពី " *ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់* " និង ច្បាប់

[1] UNDP: Human Development Index 2011-Gender Inequality Index (GII), www.undp.org.kh

ស្តីពី *"ការគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលឃុំ សង្កាត់"* សម្រាប់អនុវត្តប្រចាំថ្ងៃរបស់សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ទូទាំង ១៦២១ឃុំ សង្កាត់ (ឆ្នាំ២០០២-២០០៧) និង១៦៣៣ឃុំ សង្កាត់ (ឆ្នាំ២០១២)។ តាំងពីនោះមក មានការកើនឡើងចំនួនស្ត្រីជាក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ជាបន្តបន្ទាប់ ហើយស្ត្រីក៏បានចូលរួមក្នុងការបោះឆ្នោតយ៉ាងសស្រាក់សស្រាំផងដែរ។

យោងតាមលទ្ធផលផ្លូវការនៃការចុះបញ្ជីបេក្ខជននៃគណបក្សនយោបាយរបស់គ.ជ.ប កាលពីថ្ងៃទី២៣ ខែមេសា ឆ្នាំ ២០១២ សម្រាប់ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ អាណត្តិទី៣នេះ មានបេក្ខជនប្រកួតប្រជែងសរុបចំនួន ១១១ ០៥៦នាក់ (បេក្ខជនពេញសិទ្ធិ) ក្នុងនោះបេក្ខជនស្ត្រីមានចំនួន **២៨ ៤៨១នាក់ (២៥,៦៤%)** មកពីគណបក្សនយោបាយចំនួន**១០** និងមានតែគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាតែមួយគត់ដែលបានរៀបចំបញ្ជីបេក្ខជនឈរឈ្មោះនៅទូទាំងប្រទេស ១៦៣៣ឃុំ សង្កាត់។ តួលេខនេះមានការកើនឡើងចំនួន **៤,២៨%** ពី ២១,៣៦% (អាណត្តិទី២ ឆ្នាំ២០០៧) ទៅ ២៥,៦៤% (អាណត្តិទី៣ ឆ្នាំ២០១២)។ បេក្ខជនស្ត្រីឈរឈ្មោះនៅលេខរៀងទី១មានចំនួនតិចតួចបំផុត គឺ **៥០១នាក់** (**០,៤៥%**) នៃបេក្ខជនសរុបចំនួន ១១១ ០៥៦នាក់។

ចំនួនស្ត្រីជាប់ឆ្នោតមានការកើនឡើងតិចតួច **៣,១៤% (៣៧៦នាក់)**ពី **១៦៦២នាក់** ស្មើនឹង**១៤,៦៤%**(អាណត្តិទី២ ឆ្នាំ២០០៧ ជាប់ឆ្នោតភ្លាម) ទៅ **២០៣៨នាក់** ស្មើនឹង **១៧,៧៨%** (អាណត្តិទី៣ ឆ្នាំ២០១២ជាប់ឆ្នោតភ្លាម) នៃអ្នកជាប់ឆ្នោតសរុប ១១ ៤៥៩នាក់ និងមានការកើនឡើងមេឃុំស្ត្រី **១,៦៨% (២៨នាក់)** ពី **៤,១៣%(៦៧នាក់)**នៅអាណត្តិទី២ ទៅ **៥,៨១%(៩៥នាក់)**នៅអាណត្តិទី៣នៃមេឃុំ ចៅសង្កាត់សរុប១៦៣៣នាក់។ តួលេខនេះបង្ហាញថា កម្ពុជានៅមានការប្រឈមក្នុងការធ្វើឱ្យបានសម្រេចតាមគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា(CMDG) ដែលកម្ពុជាបានកំណត់ថា នៅឆ្នាំ២០១៥ មន្ត្រីជាប់ឆ្នោតជាស្ត្រីនៅថ្នាក់ឃុំ សង្កាត់យ៉ាងតិច ២៥%។ ថ្វីបើបានទទួលលទ្ធផលរីកចម្រើនខ្លះនៅក្នុងផែនការសកម្មភាព ឬ/និង ការប្តេជ្ញាចិត្ត ឬឆន្ទៈរបស់អ្នកដឹកនាំគណបក្សនយោបាយក្នុងការលើកស្ទួយការចូលរួមរបស់ស្ត្រីក្នុងកិច្ចការនយោបាយ ដោយឡែកការបោះឆ្នោតទាំងចំនួនបេក្ខជនស្ត្រីឈរឈ្មោះ ទាំងចំនួនស្ត្រីជាប់ឆ្នោត ប៉ុន្តែការអនុវត្តតាមផែនការសកម្មភាព និងឆន្ទៈរបស់អ្នកដឹកនាំគណបក្សខ្លះនៅមានភាពទន់ខ្សោយនៅឡើយ ដោយសារតែកង្វះការត្រួតពិនិត្យ តាមដានទៅលើការអនុវត្តជាក់ស្តែង។ ដូច្នេះ ទាមទារឱ្យមានការខិតខំប្រឹងប្រែង និងប្តេជ្ញាចិត្តមុតមាំបន្ថែមទៀតពីគណបក្សនយោបាយ រាជរដ្ឋាភិបាល និងអ្នកពាក់ពន្ធ័នានា ដើម្បីធ្វើយ៉ាងណាឱ្យមានសមភាពនៃតំណាងអ្នកជាប់ឆ្នោតរវាងស្ត្រី និងបុរសរួមទាំងទទួលបាននូវអំណាចនយោបាយស្មើគ្នាតាំងពីថ្នាក់មូលដ្ឋានរហូតដល់ថ្នាក់ជាតិ។

ខាងក្រោមនេះ គឺជារបាយការណ៍សង្កេតរបស់ខុមហ្វ្រែល ស្តីពីការចូលរួមរបស់ស្ត្រីក្នុងវិស័យនយោបាយ និងការចូលរួមការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ អាណត្តិទី៣ ឆ្នាំ២០១២កន្លងមកដែលពិនិត្យលើស្ថានភាពបេក្ខជនស្ត្រី ស្ត្រីជាប់ឆ្នោត កម្មវិធីនយោបាយទាក់ទិននឹងស្ត្រី និងអ្នកបោះឆ្នោតស្ត្រី។

II- ការចូលរួមរបស់ស្ត្រីក្នុងវិស័យនយោបាយក្នុងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ឆ្នាំ២០១២

១. បេក្ខជនស្ត្រី និងស្ត្រីជាប់ឆ្នោត

ស្ត្រីដែលចូលរួមនយោបាយសម្រាប់ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ ឆ្នាំ២០១២កន្លងមកត្រូវបានរកឃើញថា នៅតែមានភាពប្រឈមរាប់ចាប់ពីការចូលរួមបោះឆ្នោត ឱកាសក្នុងការឈរឈ្មោះជាបេក្ខជនបោះឆ្នោត និងឱកាសឈានទៅមុខក្នុងជីវិតនយោបាយរបស់ស្ត្រីជាប់ឆ្នោត។ ចាប់តាំងពីការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់អាណត្តិទី១ ឆ្នាំ២០០២ មានការកើនចំនួនស្ត្រីជាប់ឆ្នោតជាក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ជាបន្តបន្ទាប់ ជាពិសេសស្ត្រីក្នុងកិច្ចការនយោបាយ និងការសម្រេចចិត្តនៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន។

ការកើនឡើងចំនួនស្ត្រីនៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន និងកិច្ចការនយោបាយនេះ ដោយសារមានការខិតខំរួមចំណែកពីគណបក្សនយោបាយ រាជរដ្ឋាភិបាល អង្គការសង្គមស៊ីវិល និងដៃគូអភិវឌ្ឍ(ម្ចាស់ជំនួយ) សហគមន៍អន្តរជាតិ ក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍សមត្ថភាព និងគាំទ្រស្ត្រី។ ម្យ៉ាងទៀត សង្គមកម្ពុជាក៏មានការកែប្រែឥរិយាបថខ្លះក្នុងការមិនរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រី។

១.១ ការជ្រើសរើសបេក្ខជនស្ត្រី និងការចុះបញ្ជីបេក្ខជនគណបក្សនយោបាយ

គណបក្សនយោបាយសំខាន់៧ដែលមានអាសនៈនៅក្នុងសភា និងក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់បានលើកឡើងនូវបញ្ហាស្រដៀងគ្នាទាក់ទងនឹងការតែងតាំងបេក្ខជន។ ពួកគេបានលើកឡើងថា ការដាក់បញ្ជីបេក្ខជនឈរឈ្មោះ គឺផ្អែកលើសមត្ថភាព ប្រជាប្រិយភាព ឆន្ទៈមុះមុត និងមានប្រវត្តិនយោបាយយូរ។ គណបក្សខ្លះមិនចង់គិត ឬកំណត់ភាគរយស្ត្រី ៣០% ឬ ៤០%ទេ វាហាក់ដូចជារនាំងទប់ស្កាត់ស្ត្រី គឺពួកគេចង់ជំរុញឱ្យស្ត្រីចូលរួមច្រើន និងជោគជ័យ។ បើស្ត្រីមានច្រើននឹងដាក់ស្ត្រីឈរឈ្មោះកាន់តែច្រើនឱ្យដល់អតិបរមា ប៉ុន្តែអាស្រ័យធនធានថវិកា។ គណបក្សបើកចំហការចូលរួមរបស់ស្ត្រី ហើយរំពឹងទៅលើការស្ម័គ្រចិត្តរបស់ស្ត្រី។ គណបក្សខ្លះបានលើកឡើងថា ការដាក់ស្ត្រីឈរឈ្មោះនៅលំដាប់លេខរៀងទី១ និងឆ្លាស់គ្នាគឺជារឿងលំបាកសំរាប់គណបក្សដោយពុំទាន់មើលឃើញពីសមត្ថភាពរបស់ស្ត្រី ប៉ុន្តែគណបក្សផ្សេងពន្យល់ថាសមត្ថភាពគឺមានន័យថា" *អាចធ្វើការបាន*"។

ការតួញត្អែរ និងលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដែលបានលើកឡើងទាំងនេះជាឧបសគ្គមួយយ៉ាងធំសំរាប់បេក្ខនារី ដែលមានបំណងឈរឈ្មោះដើម្បីឱ្យគេបោះឆ្នោតឱ្យ។

មុនការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់អាណត្តិទី៣ និងមុនការចុះបញ្ជីបេក្ខជនឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី ព្រមទាំងមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់នៃរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានអំពាវនាវជាច្រើនលើកច្រើនសារស្នើទៅគណបក្សនយោបាយដាក់បេក្ខភាពស្ត្រីឈរឈ្មោះបោះឆ្នោតនៅលេខរៀងខាងលើឱ្យបានជាប់ឆ្នោត។ ជាមួយគ្នានេះដែរ ក្រុមអង្គការសង្គមស៊ីវិលដែលធ្វើការងារសកម្ម អំពីស្ត្រី មានឈ្មោះថា "ក្រុមការងារស្ត្រីដើម្បីទាំងអស់គ្នា" ចំនួន១២អង្គការ មានដូចជា ខុមហ្វ្រែល (COMFREL) និកហ្វិច(NICFEC) អង្គការចំរើនស្ត្រី(WfP) អង្គការយេនឌ័រ និងអភិវឌ្ឍន៍ដើម្បីកម្ពុជា (GAD/C) វិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា(CDRI) អង្គការសីលការ (SILAKA) និងសមាគមនារីកម្ពុជាដើម្បី សន្តិភាព និងអភិវឌ្ឍន៍ (CWPD) មណ្ឌលព័ត៌មានស្ត្រីកម្ពុជា (WMC) អង្គការអមរា (AMARA) អង្គការបន្ទាយស្រី(Bantey Srey) និងអង្គការPYD ព្រមទាំងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍(ម្ចាស់ជំនួយ)មួយចំនួនទៀតបានជំរុញ បង្កើនយុទ្ធនាការ និងបញ្ចុះបញ្ចូលគណបក្សនយោបាយ និង គ.ជ.បក្នុងការរៀបចំបញ្ជីបេក្ខជនឈរឈ្មោះឆ្លាស់គ្នារវាងបុរស និងស្ត្រី ឬនៅលេខរៀងខាងលើចំនួន៣0%ធ្វើយ៉ាងណាផ្តល់ឱកាសឱ្យស្ត្រីមានលទ្ធភាពជាប់ឆ្នោត ព្រមទាំងបានបណ្តុះបណ្តាលស្ត្រីទាំងនោះឱ្យមានសមត្ថភាព និងបង្កើនភាពអង់អាចក្លាហានចូលរួមប្រកួតប្រជែងក្នុងការបោះឆ្នោតឃុំ សង្កាត់។ ជាក់ស្តែងកម្មវិធីខុមហ្វ្រែល ស្តីពី *"ស្ត្រីអាចធ្វើបាន និងការផ្តល់អំណាចឱ្យស្ត្រីក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្ត និងនយោបាយ"* បានធ្វើការបណ្តុះបណ្តាលចំនួន៤១វគ្គ ដែលមានស្ត្រីសិក្ខាកាមចំនួន ១១០៧នាក់ និងហ្វឹកហាត់ស្ត្រីទាំងនោះតាមរយៈការធ្វើសកម្មភាពផ្សេងៗនៅថ្នាក់មូលដ្ឋាននៅក្នុងខេត្តគោលដៅចំនួន៥ គឺ ខេត្តកំពង់ចាម ខេត្តកំពង់ធំ ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង ខេត្តតាកែវ និងខេត្តព្រះវិហារ។

យោងតាមលទ្ធផលផ្លូវការនៃការចុះបញ្ជីបេក្ខជននៃគណបក្សនយោបាយរបស់គ.ជ.ប កាលពី ថ្ងៃទី២៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១២ ចំនួនបេក្ខជនស្ត្រីឈរឈ្មោះបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ អាណត្តិទី៣នេះមានការកើនឡើងពី ១៦% (១២000នាក់)ក្នុងអាណត្តិទី១ឆ្នាំ២00២(ក្នុងចំណោម៨គណបក្សនយោបាយ)ទៅ ២១,៣៦% (២១៨៤0នាក់)ក្នុងអាណត្តិទី២ឆ្នាំ២00៧(ក្នុងចំណោម១២គណបក្សនយោបាយ)ទៅ ២៥,៦៤% (២៨៤៨១នាក់)ក្នុងអាណត្តិទី៣ឆ្នាំ២០១២ (ក្នុងចំណោម១0គណបក្សនយោបាយ)។ តួលេខនេះមានការកើនឡើងចំនួន **៤,២៨%** ពី ២១,៣៦% (អាណត្តិទី២ ឆ្នាំ២00៧) ទៅ ២៥,៦៤% (អាណត្តិទី៣ ឆ្នាំ២០១២)។

តារាង ទី១ : ចំនួនបេក្ខជនស្ត្រីឈរឈ្មោះបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ អាណត្តិទី៣ ទាំង១០គណបក្ស

ល.រ	ឈ្មោះគណបក្ស	បេក្ខជនស្ត្រីឈរឈ្មោះ (ពេញសិទ្ធិ)								ចំនួនឃុំសង្កាត់
		ចំនួនសរុប	%	ឈរឈ្មោះល.រទី១	%	ឈរឈ្មោះល.រទី២	%	ឈរឈ្មោះល.រទី៣	%	
១	ប្រជាជនកម្ពុជា	៦០៦៩	២២,៤៦	៩៣	៥,៦៩					១៦៣៣
២	សម រង្ស៊ី	៥១៤៦	២០,៧៤	១២៤	៧,៦៤	១៩៦	១២,០៩	២៨៣	១៧,៤៥	១៦២១
៣	ហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច	៦៣០៦	៣០,៦៨	១១៩	៨,១៩					១៤៥២
៤	សិទ្ធិមនុស្ស	៣៤៦១	២១,៣៣	៥១	៤,៥២					១១២៨
៥	នរោត្តម រណឫទ្ធិ	៤៧៥២	៣០,៣២	៧៧	៧,៤១					១០៣៩
៦	សញ្ជាតិកម្ពុជា	១៨១៦	៥០,៥៧	២៩	៧,៨១					៣៧១
៧	សម្ពន្ធ័ដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ	៧៤៦	២៧,៤៩	៥	៣,០៣					១៦៥
៨	ខ្មែរឈប់ក្រ	១១០	៣២.៩៣	២	៨,៣៣					២៤
៩	សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យ	៦៦	៤៦,៨០	១	៩,០៩					១១
១០	ចលនាប្រជាធិបតេយ្យ	៩	៣៧,៥០	០						៣
សរុប	១០ គណបក្ស	២៨៤៨១	២៥,៦៤	៥០១	០,៤៥					

តារាងទី១ បង្ហាញថា មានបេក្ខជនស្ត្រីឈរឈ្មោះនៅលេខរៀងទី១ចំនួនតិចតួចបំផុត គឺ **៥០១នាក់** (**០,៤៥%**)នៃបេក្ខជនសរុបចំនួន ១១១ ០៥៦នាក់ ក្នុងនោះគណបក្សដែលមានអាសនៈនៅក្នុងសភា ចំនួនស្ត្រីឈរឈ្មោះនៅលេខរៀងទី១មានការកើនឡើងតិចតួច ដូចជា គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាពី៤,០៧%ក្នុងអាណត្តិទី២ ឆ្នាំ២០០៧ ទៅ ៥,៦៩%ក្នុងអាណត្តិទី៣ ឆ្នាំ២០១២។ គណបក្សសម រង្ស៊ីពី ៥,៩២%ក្នុងអាណត្តិទី២ ឆ្នាំ២០០៧ ទៅ ៧,៦៤%ក្នុងអាណត្តិទី៣ ឆ្នាំ២០១២។ គណបក្សហ៊្វុនស៊ិនប៉ិចពី ៥,៩២%ក្នុងអាណត្តិទី២ ឆ្នាំ២០០៧ ទៅ ៨,១៩% ក្នុងអាណត្តិទី៣ ឆ្នាំ២០១២។ គណបក្សនរោត្តម រណឫទ្ធិ ពី

៤,៨១%ក្នុងអាណត្តិទី២ ឆ្នាំ២០០៧ ទៅ ៧,៤១%ក្នុងអាណត្តិទី៣ ឆ្នាំ២០១២ និងគណបក្សសិទ្ធិមនុស្សដែលទើបតែចូលរួមប្រកួតប្រជែងក្នុងការបោះឆ្នោតឃុំអាណត្តិទី៣នេះ មានចំនួនតែ ៤,៥២% ប៉ុណ្ណោះ។ ចំណែកឯបេក្ខជនស្ត្រីឈរឈ្មោះនៅ**លំដាប់លេខរៀងចាប់ពីទី១ ដល់ ទី៣មានចំនួនប៉ុន្មាន** យើងពុំអាចធ្វើការប្រៀបធៀបបានទេដោយសារគ.ជ.បពុំព្រមផ្តល់តួលេខដល់អង្គការសង្គមស៊ីវិល ទោះបីមានការស្នើសុំជាលាយលក្ខណ៍អក្សរក៏ដោយ។ ជាក់ស្តែង ខុមហ្វ្រែលបានដាក់សំបុត្រស្នើសុំតួលេខបេក្ខជនស្ត្រីឈរឈ្មោះចំនួន២ដងទៅគ.ជ.ប កាលពីថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ស្នើសុំ "**ការបូកសរុបចំនួនបេក្ខនារី (ទាំងតួលេខ និងភាគរយ) របស់គណបក្សទាំង១០ពីលេខរៀងទី១ដល់ទី៣**" និងថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២ ស្នើសុំ " **សៀវភៅបញ្ជីបេក្ខជនឈរឈ្មោះបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់អាណត្តិទី៣របស់គណបក្សទាំង១០** "ក្នុងគោលបំណងធ្វើការប្រៀបធៀបពីអាណត្តិមួយទៅអាណត្តិមួយថាតើមានការកើនឡើង ឬថយចុះដើម្បីរកមធ្យោបាយថ្មីៗក្នុងការលើកស្ទួយការចូលរួមរបស់ស្ត្រីក្នុងកិច្ចការនយោបាយ។

គួរកត់សម្គាល់ថា សម្រាប់ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់អាណត្តិទី៣នេះ គណបក្សកាន់អំណាច (គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា) និងគណបក្សប្រឆាំង២ គឺ គណបក្សសម រង្ស៊ី និងគណបក្សសិទ្ធិមនុស្សបានដាក់បេក្ខជនស្ត្រីឈរឈ្មោះតិចជាងគេដែលសុទ្ធសឹងជាគណបក្សមានប្រជាប្រិយភាពខ្លាំង។ ជាក់ស្តែង គណបក្សសម រង្ស៊ីមានបេក្ខជនស្ត្រីចំនួន២០,៧៤% គណបក្សសិទ្ធិមនុស្សមានបេក្ខជនស្ត្រីចំនួន២១,៣៣% និងគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាមានបេក្ខជនស្ត្រីចំនួន២២,៤៦%។ ចំណែកឯគណបក្សដែលពុំសូវមានប្រជាប្រិយភាពបានខិតខំដាក់បេក្ខជនស្ត្រីឈរឈ្មោះច្រើន ដូចជា គណបក្សហ៊្វុនស៊ិនប៉ិចមានបេក្ខជនស្ត្រីចំនួន៣០,៦៨% គណបក្សនរោត្តម រណឫទ្ធិមានបេក្ខជនស្ត្រីចំនួន៣០,៣២% គណបក្សសម្ព័ន្ធដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យមានបេក្ខជនស្ត្រីចំនួន២៧,៤៩% គណបក្សខ្មែរឈប់ក្រមានបេក្ខជនស្ត្រីចំនួន៣២,៩៣% គណបក្សចលនាប្រជាធិបតេយ្យមានបេក្ខជនស្ត្រីចំនួន៣៧,៥០% គណបក្សសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យមានបេក្ខជនស្ត្រីចំនួន៤៦,៨០% និងគណបក្សសញ្ជាតិកម្ពុជាមានបេក្ខជនស្ត្រីចំនួន៥០,៥៧%។ គួរកត់សម្គាល់ផងដែរ ចំនួនបេក្ខជនស្ត្រីនៅតំបន់ទីក្រុងមានភាគរយច្រើនជាងនៅតាមបណ្តាខេត្ត ជាពិសេសបេក្ខជនស្ត្រីនៅទីក្រុងភ្នំពេញឡើងដល់៣៨,២៧% ទីក្រុងប៉ៃលិនចំនួន៣៣% និងទីក្រុងកែបចំនួន៣០%។ ។ *(សូមមើលឧបសម្ព័ន្ធ ១ ស្តីពី ចំនួនបេក្ខជនស្ត្រីឈរឈ្មោះតាមខេត្ត)*

ទោះបីចំនួនបេក្ខជនស្ត្រីឈរឈ្មោះមានការកើនឡើងពីអាណត្តិមួយទៅអាណត្តិមួយក៏ដោយ ក៏តួលេខនេះនៅតែជាចំនួនតិចតួច ពិសេសស្ត្រីឈរឈ្មោះនៅលេខរៀងខាងលើនៃបញ្ជីបេក្ខជនគណបក្សនយោបាយបើប្រៀបធៀបនឹងចំនួនបេក្ខជនសរុប (បុរស-ស្ត្រី) ១១១ ០៥៦នាក់ សម្រាប់ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សា ឃុំ សង្កាត់អាណត្តិទី៣នេះ។ តួលេខនេះបង្ហាញឱ្យឃើញថា កម្ពុជាមានបញ្ហាអតុល្យភាពនៃការអនុវត្តសិទ្ធិ និងអំណាចនយោបាយរវាងបុរស និងស្ត្រី។

យោងតាមរបាយការណ៍វាយតម្លៃរបស់ខុមហ្វ្រែលស្តីពីការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ ឆ្នាំ២០១២ ស្ត្រីនៅតែភ័យខ្លាចក្នុងការភ្ជាប់ខ្លួនជាមួយនឹងគណបក្សប្រឆាំងក្រោយមានអំពើហឹង្សាខ្លះបានកើតឡើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីដែលជំទាស់នឹងរដ្ឋាភិបាល។ មានបេក្ខជនស្ត្រី និងគណបក្សនយោបាយជាច្រើនបានឱ្យអ្នកសង្កេតការណ៍ដឹងថា ការរើសអើងប្រឆាំងនឹងបេក្ខជនស្ត្រីដែលពួកគេជួបប្រទះ គឺក្នុងពេលដំណើរការតែងតាំងបេក្ខជន និងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសបេក្ខជននៅក្នុងគណបក្ស។

គណបក្សនយោបាយមួយចំនួន បានលើកឡើងអំពីការប្រឈមក្នុងការរកស្ត្រីមានសមត្ថភាពក្នុងកិច្ចការនយោបាយ និងការងារបោះឆ្នោត។ ប៉ុន្តែជាក់ស្តែង បើទោះបីជាស្ត្រីជាច្រើនត្រូវបានបណ្តុះបណ្តាលអំពីភាពជាអ្នកដឹកនាំក្នុងកិច្ចការនយោបាយ និងការងារបោះឆ្នោតដោយអង្គការសង្គមស៊ីវិល។ អង្គការសង្គមស៊ីវិលបានបញ្ជូនបញ្ជីឈ្មោះស្ត្រីជាច្រើននាក់ដែលខ្លួនបានបណ្តុះបណ្តាល និងហ្វឹកហាត់រួចទៅគណបក្សនយោបាយដែលមានអាសនៈនៅក្នុងសភាដើម្បីឈរឈ្មោះជាបេក្ខជន។ គណបក្សនយោបាយបានទទួលយកស្ត្រីទាំងនោះទៅឈរឈ្មោះឱ្យបានជាប់ឆ្នោតជាក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ បានតែ១/៣នៃចំនួនស្ត្រីបានទទួលការហ្វឹកហ្វឺន។ ជាក់ស្តែងខុមហ្វ្រែលបានបញ្ជូនបញ្ជីឈ្មោះស្ត្រី ចំនួន៥៤០នាក់ ប៉ុន្តែជាលទ្ធផល គណបក្សបានឱ្យស្ត្រីទាំងនោះឈរឈ្មោះចំនួនតែ ១៤៨នាក់ (២៧,៤០%)។ ដូចគ្នានេះ អង្គការអមរាបានបណ្តុះបណ្តាលសកម្មជននយោបាយស្ត្រី ២០៧នាក់ តែមាន៩៦នាក់ (៤៦,៣៧%) បានឈរឈ្មោះ និងជាប់ឆ្នោត។ កត្តាផ្សេងទៀតត្រូវបានរកឃើញថា ការជ្រើសបេក្ខជនស្ត្រីនៅជួរលើនៃបញ្ជីបេក្ខជនឈរឈ្មោះ គឺជាការប្រឆាំងទៅនឹងបេក្ខភាពបុរស។ ជាងនេះទៅទៀត បរិយាកាសនយោបាយក្នុងអំឡុងពេលនៃដំណើរការបោះឆ្នោតម្តងៗ គេសង្កេតឃើញមានការគំរាមកំហែង និងបញ្ហាជាច្រើនទៀតដែលធ្វើឱ្យមានឥទ្ធិពលជាអវិជ្ជមានដល់ស្ត្រី និងធ្វើឱ្យពួកគេរារែកក្នុងការចូលរួមក្នុងនយោបាយ។

គណបក្សខ្លះយល់ថា ការដាក់បេក្ខភាពមេឃុំ ចៅសង្កាត់ជាស្ត្រី គឺពុំសូវទាក់ទាញអ្នកបោះឆ្នោត ព្រោះអាចមិនមែនជាទម្លាប់ជម្រើសរបស់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទេ។ ការទុកចិត្តទៅលើស្ត្រីជាមេឃុំអាចនៅមានកម្រិតក្នុងការគ្រប់គ្រងបញ្ហាសន្តិសុខ និងភាពជាអ្នកដឹកនាំឃុំ សង្កាត់។ គណបក្សនយោបាយខ្លះ ដូចជា គណបក្សសិទ្ធិមនុស្សបានលើកឡើងអំពីការជ្រើសរើសបេក្ខជន ឬបេក្ខនារីសម្រាប់បញ្ជីបេក្ខជននៃគណបក្សនយោបាយតាមគោលការណ៍ប្រជាធិបតេយ្យផ្ទៃក្នុង ដែលសមាជិកគណបក្សតាមមណ្ឌលឃុំ សង្កាត់នីមួយៗជាអ្នកបោះឆ្នោតទុកចិត្តបេក្ខភាពទាំងនោះសម្រាប់បញ្ជីបេក្ខជននៃគណបក្សរបស់ខ្លួន។ ការប្រើប្រាស់គោលការណ៍ប្រជាធិបតេយ្យផ្ទៃក្នុងគណបក្សក៏បានបង្កើតការប្រឈមមួយសម្រាប់បេក្ខភាពនារី ដែលសមាជិកបក្សមិនបានទុកចិត្តបោះជូនបេក្ខភាពនារី។ ហេតុដូចនេះ គណបក្សសិទ្ធិមនុស្សមានបេក្ខនារីជាប់ឆ្នោតនៅបញ្ជីខាងលើតិចបំផុត ១,៥០% (១២នាក់) នៃចំនួនអ្នកជាប់ឆ្នោតសរុប ៨០០នាក់។ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ក៏មានដំណើរការជ្រើសរើសបេក្ខភាពសម្រាប់បញ្ជីបេក្ខជននៃគណបក្សតាមគោលការណ៍ការបោះឆ្នោតពីសមាជិកខ្លួននៅមណ្ឌលឃុំ សង្កាត់នីមួយៗ ប៉ុន្តែលទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោតនោះមិនបានបង្ហាញនៅថ្នាក់ឃុំ សង្កាត់ឱ្យសមាជិកជាអ្នកបោះឆ្នោតបានដឹងទេ។ លទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោតត្រូវបានពិនិត្យ ហើយ

សម្រេចរើសបេក្ខជន និងបេក្ខនារីដាក់ក្នុងបញ្ជីបេក្ខជននៃគណបក្សនៅគណបក្សថ្នាក់លើយ៉ាងហោចនៅកម្រិតថ្នាក់ស្រុក ខណ្ឌ។ ចំណែកគណបក្សសម រង្ស៊ីបានផ្តល់ការសម្រេចក្នុងការជ្រើសរើសបេក្ខភាពទៅគណបក្សថ្នាក់មូលដ្ឋាន ប៉ុន្តែមានការអន្តរាគមន៍ពីថ្នាក់ដឹកនាំចលនាស្ត្រីចំពោះការជ្រើសរើសបេក្ខជន-បេក្ខនារីសម្រាប់បញ្ជីបេក្ខជននៃគណបក្ស។ នីតិវិធីដោយមានអន្តរាគមន៍ពីរចនាសម្ព័ន្ធគណបក្សថ្នាក់លើរួមទាំងគោលនយោបាយ ក៏អាចបង្កើនចំនួនបេក្ខនារីដែលអាចជាប់ឆ្នោតបានច្រើន ដូចជាគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និងគណបក្សសម រង្ស៊ី។ ជាក់ស្តែង **លោកជំទាវ មូរ សុខហួរ** តំណាងរាស្ត្រគណបក្សសម រង្ស៊ីបានពន្យល់ពីករណីមេឃុំស្ត្រីជាប់ឆ្នោតថ្មី **កញ្ញា តឹក នីម** ថា គណបក្សសម រង្ស៊ី គឺមានចេតនាផ្តល់ឱកាសដល់កញ្ញា តឹក នីម ជាបេក្ខភាពលេខរៀងទី១ក្នុងបញ្ជីបេក្ខជននៃគណបក្ស។ កញ្ញា តឹក នីម បានជាប់ឆ្នោតជាមេឃុំស្ត្រីវ័យក្មេងនៅឃុំដែលមានទំនាស់ដីធ្លីច្រើន និងភ្ញាក់ផ្អើល (ឃុំអមលាំង ស្រុកថ្ពង ខេត្តកំពង់ស្ពឺ)បើទោះបីជា កញ្ញា តឹក នីមគ្មានបទពិសោធក្នុងកិច្ចការនយោបាយ និងមនុស្សប្រុសនៅទីនោះមានពិសោធន៍ខាងនយោបាយក៏ដោយ។ (នេះបើយោងតាមកិច្ចពិភាក្សាតុមូល ស្តីពីភាពជោគជ័យ និងការប្រឈមរបស់ស្ត្រីចំពោះលទ្ធផលបោះឆ្នោតឃុំ សង្កាត់ កាលពីថ្ងៃទី១១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១២)។

លោក យឹម សុវណ្ណ មន្ត្រីនាំពាក្យគណបក្សសម រង្ស៊ី បានមានប្រសាសន៍ថា *"យើងចង់ជំរុញឱ្យបានដល់៣០% ក៏ប៉ុន្តែដោយសារលក្ខខណ្ឌសង្គម ការលំបាក ភាពក្រីក្រ ការគំរាមកំហែង ការរើសអើង ដែលធ្វើឱ្យបន្ថយបង្អាក់ទៅដល់ការចូលរួមរបស់ស្ត្រីនៅក្នុងកិច្ចការនយោបាយ។ អញ្ចឹងហើយ យើងត្រូវជំនះឱ្យបានការគំរាមកំហែងទាំងអស់ដែលធ្វើឱ្យស្ត្រីមិនអាចចូលរួមតាមអ្វីដែលយើងចង់បានទេ មិនត្រឹមតែយើងចង់បានតែប៉ុណ្ណឹងទេយ៉ាងតិច៣០%នៃចំនួនក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់"*។ ការផ្សាយរបស់វិទ្យុអាស៊ីសេរី នៅថ្ងៃទី០៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១២

អគ្គលេខាធិការគណបក្សសិទ្ធិមនុស្ស **លោក ញ៉ែម បុញ្ញឫទ្ធិ** បានឱ្យដឹងដែរថា *" យើងឃើញថា ជាការល្អមែនទែនដែលមានស្ត្រីជាក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់។ ហើយជាលើកទី១ដែលយើងរៀបចំ ហើយយើងនឹងព្យាយាមជំរុញលើកទឹកចិត្តឱ្យស្ត្រីចូលរួមដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាសង្គមជាមួយយើងតទៅទៀត។..."*។ ការផ្សាយរបស់ វិទ្យុអាស៊ីសេរី នៅថ្ងៃទី០៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១២

នាយកប្រតិបត្តិអង្គការខុមហ្វ្រែល **លោក គល់ បញ្ញា** បានមានប្រសាសន៍ថា *" របៀបធ្វើកិច្ចការបក្សរបស់គេហ្នឹង ដើម្បីឱ្យបានដាក់ស្ត្រីនៅក្នុងបញ្ជីនេះ ឃើញមានការខិតខំរបស់គណបក្សនយោបាយ។ ប៉ុន្តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ គណបក្សនយោបាយមិនទាន់មានជាគោលនយោបាយ ឬក៏ជាច្បាប់ទម្លាប់ផ្ទៃក្នុងបក្សហ្នឹងច្បាស់លាស់អំពីការពិនិត្យមើលដាក់ឱ្យស្ត្រីហ្នឹងទៅតាមចំនួនមួយពិតប្រាកដឱ្យបានច្បាស់លាស់ ប៉ុន្តែស៊ីសងទៅលើថ្នាក់ដឹកនាំគណបក្សហ្នឹង"*។ ការផ្សាយរបស់ វិទ្យុអាស៊ីសេរី នៅថ្ងៃទី០៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១២

អគ្គលេខាធិការគណៈកម្មាធិកាជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត (គ.ជ.ប) **លោក ទេព នីថា** បានមានប្រសាសន៍ថា *"មូលហេតុដែលគណបក្សនយោបាយមានការកើនឡើងនូវបេក្ខភាពជាស្ត្រីនៅក្នុងក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ គឺដោយសារគណបក្សនីមួយៗ បាន*

យកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការឈរឈ្មោះក្នុងបញ្ជីបេក្ខភាពបោះឆ្នោត ដាក់ជាលំដាប់លេខរៀងសម្រាប់បេក្ខជនជាប់ឆ្នោតនោះភាគច្រើនជាស្ត្រី" ។ ការផ្សាយរបស់ វិទ្យុអាស៊ីសេរី នៅថ្ងៃទី០៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១២

១.២ ស្ត្រីជាប់ឆ្នោត

តារាងទី ២ : ចំនួនស្ត្រីជាប់ឆ្នោតជាក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ អាណត្តិទី៣

គណបក្ស	ស្ត្រីជាប់ឆ្នោតអាណត្តិទី៣										អាសនៈទទួលបាន
	ចំនួនសរុប	%	មេឃុំ ចៅសង្កាត់		ជំទប់ទី១		ជំទប់ទី២		សមាជិក		
			#	%	#	%	#	%	#	%	
ប្រជាជនកម្ពុជា	១ ៧៨១	**២១,៤៨**	៩៣	**៥,៨៤**	១៧១	**១៦,១៩**	៧៤	**២៩,៦០**	១ ៤៤៣	**២៦,៧៥**	៨ ២៩២
សម រង្ស៊ី	២៣៧	**១១**	២	**៩,០៩**	១៦	**៤,៦៩**	៨១	**៨,៤៨**	១៣៨	**១៦,៤៨**	២ ១៥៥
សិទ្ធិមនុស្ស	១២	**១,៥០**	០	**០**	១	**០,៤៩**	៥	**១,៦២**	៦	**២,២០**	៨០០
ហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច	៥	**៣,៣១**	០	**០**	០	**០**	៣	**៣,៤៨**	២	**៥,៨៨**	១៥១
នរោត្តម រណឬទ្ធិ	៣	**៥,៧៧**	០	**០**	១	**២០**	១	**៤,១៦**	១	**៤,៣៤**	៥២
សម្ព័ន្ធដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ											៨
សញ្ជាតិកម្ពុជា											១
សរុបរួម	**២ ០៣៨**	**១៧,៧៨**	**៩៥**	**៥,៨១**	**១៨៩**	**១១,៥៧**	**១៦៤**	**១០,០៤**	**១៥៩០**	**២៤,២៣**	**១១ ៤៥៩**

តារាងទី២បង្ហាញលទ្ធផលបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ អាណត្តិទី៣ ឆ្នាំ២០១២ថា បេក្ខជនស្ត្រីជាប់ឆ្នោតជាក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់មានចំនួនតែ **២០៣៨នាក់**(**១៧,៧៨%**)នៃចំនួនអ្នកជាប់ឆ្នោតសរុប ១១ ៤៥៩នាក់។ គណបក្សចំនួន៥ដែលមានស្ត្រីជាប់ឆ្នោតជាក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ គឺ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា **២១,៤៨%**(១៧៨១នាក់)ដែលជាភាគរយខ្ពស់បំផុតក្នុងចំណោមគណបក្សទាំងអស់។ បេក្ខជនស្ត្រីនៃគណបក្សប្រឆាំងធំ គណបក្សសម រង្ស៊ីបានជាប់ឆ្នោតភាគរយទីពីរ គឺ **១១%** (២៣៧នាក់)។ គណបក្សពាផ្សេងទៀត ស្ត្រីជាប់ឆ្នោតមានចំនួនតិចតួចរាប់បញ្ចូលគណបក្សនរោត្តម រណឬទ្ធិ ទទួលបាន **៥,៧៦%**(៣នាក់) គណបក្សហ៊្វុនស៊ិនប៉ិចទទួលបាន **៣,៣១%** (៥នាក់) ចំណែកឯគណបក្សសិទ្ធិមនុស្សជាគណបក្សប្រឆាំងទីពីរ

បានដាក់ស្ត្រីឱ្យជាប់ឆ្នោតបានតែ**១,៥%**(១២នាក់)នៃចំនួនសរុប៨០០ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់។ ក្នុងចំណោមស្ត្រីជាប់ឆ្នោត មេឃុំ ចៅសង្កាត់ស្ត្រីមានចំនួន **៩៥នាក់** (**៥,៨១%**)នៃមេឃុំ ចៅសង្កាត់សរុប ១៦៣៣ឃុំ សង្កាត់ (គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ៩៣នាក់ និងគណបក្សសម រង្ស៊ី ២នាក់)។ ស្ត្រីជាជំទប់ទី១/ចៅ សង្កាត់រងទី១សរុបចំនួន**១៨៩នាក់** ស្មើនឹង **១១,៥៧%** (គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា១៧១នាក់ គណបក្សសម រង្ស៊ី១៦នាក់ គណបក្សសិទ្ធិមនុស្ស១នាក់ និងគណបក្សនរោត្តម រណឫទ្ធិ ១នាក់)។ ស្ត្រីជាជំទប់ទី២/ចៅសង្កាត់រងទី២សរុបចំនួន **១៦៤នាក់** ស្មើនឹង **១០,០៤%** (គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា៧៤នាក់ គណបក្សសម រង្ស៊ី៨១នាក់ គណបក្សសិទ្ធិមនុស្ស៥នាក់ គណបក្សហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច៣នាក់ និងគណបក្សនរោត្តម រណឫទ្ធិ១នាក់)។ ស្ត្រីជាសមាជិកសរុបចំនួន**១៩៩០នាក់** ស្មើនឹង **២៤,២៣%** (គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា១៤៤៣នាក់ គណបក្សសម រង្ស៊ី១៣៩នាក់ គណបក្សសិទ្ធិមនុស្ស៤នាក់ គណបក្សហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច២នាក់ និងគណបក្សនរោត្តម រណឫទ្ធិ២នាក់)។ លទ្ធផលបោះឆ្នោតបានបង្ហាញថា ខេត្តប៉ៃលិន និងរាជធានីភ្នំពេញមានចំនួនស្ត្រីជាប់ឆ្នោតច្រើន ដោយឡែកខេត្តបាត់ដំបង និងខេត្តឧត្តរមានជ័យក៏បានចំនួនភាគរយក្រុមប្រឹក្សាស្ត្រីជិតដល់គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជាដែរ ។*(សូមមើលឧបសម្ព័ន្ធ ២ ស្តីពី ចំនួនស្ត្រីជាប់ឆ្នោតតាមខេត្ត)*

បើប្រៀបធៀបនឹងអាណត្តិទី២ ចំនួនស្ត្រីជាប់ឆ្នោតមានការកើនឡើងតិចតួច **៣,១៤%** (៣៧៦នាក់)ពី **១៦៦២នាក់** ស្មើនឹង **១៤,៦៤%** (អាណត្តិទី២ ឆ្នាំ២០០៧ជាប់ឆ្នោតភ្លាម) ទៅ **២០៣៨នាក់** ស្មើនឹង **១៧,៧៨%** (អាណត្តិទី៣ ឆ្នាំ២០១២ជាប់ឆ្នោតភ្លាម) និងមានការកើនឡើងមេឃុំស្ត្រី**១,៦៨%** ពី **៤,១៣%** (**៦៧នាក់**)នៅអាណត្តិទី២ ទៅ **៥,៨១%**(**៩៥នាក់**)នៅអាណត្តិទី៣។ តួលេខនេះបង្ហាញថា កម្ពុជានៅមានការប្រឈមក្នុងការធ្វើឱ្យបានសម្រេចតាមគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា(CMDG) ដែលកម្ពុជាបានកំណត់ថា នៅឆ្នាំ២០១៥មន្ត្រីជាប់ឆ្នោតជាស្ត្រីនៅថ្នាក់ឃុំ សង្កាត់យ៉ាងតិច២៥%។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានៅសល់ពេលវេលាខ្លះក្នុងការធ្វើឱ្យសម្រេចបានតាមគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍នេះ ព្រោះថារយៈពេល៣ឆ្នាំទៀត (ឆ្នាំ២០១៣ ដល់ ឆ្នាំ២០១៥) រាជរដ្ឋាភិបាលអាចខិតខំបង្កើនចំនួនស្ត្រីតាមមធ្យោបាយផ្សេងៗតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន ដូចជា ដាក់ស្ត្រីជំនួសបុរសដែលលាលែងពីតំណែង ដាក់ស្ត្រីជំនួសស្ត្រីដែលបានលាលែងពីតំណែង។ល។ (ករណីសន្មត់ថា រាជរដ្ឋាភិបាលប្តេជ្ញាចិត្តធ្វើឱ្យបានសម្រេចជោគជ័យតាមCMDG)។ ក្រៅពីខិតខំប្រឹងប្រែងបង្កើនចំនួនស្ត្រី ការយកចិត្តលើគុណភាពនៃការចូលរួមរបស់ស្ត្រីក៏ជារឿងសំខាន់ណាស់ដែរ ធ្វើយ៉ាងណាឱ្យស្ត្រីមានសំលេងក្នុងការសម្រេចចិត្ត និងបំពេញការងារដោយគ្មានការរើសអើងពីសំណាក់បុរសដែលជាសហការី។

រូបភាពក្រាហ្វិក ១ : មេឃុំ ចៅសង្កាត់ស្ត្រី

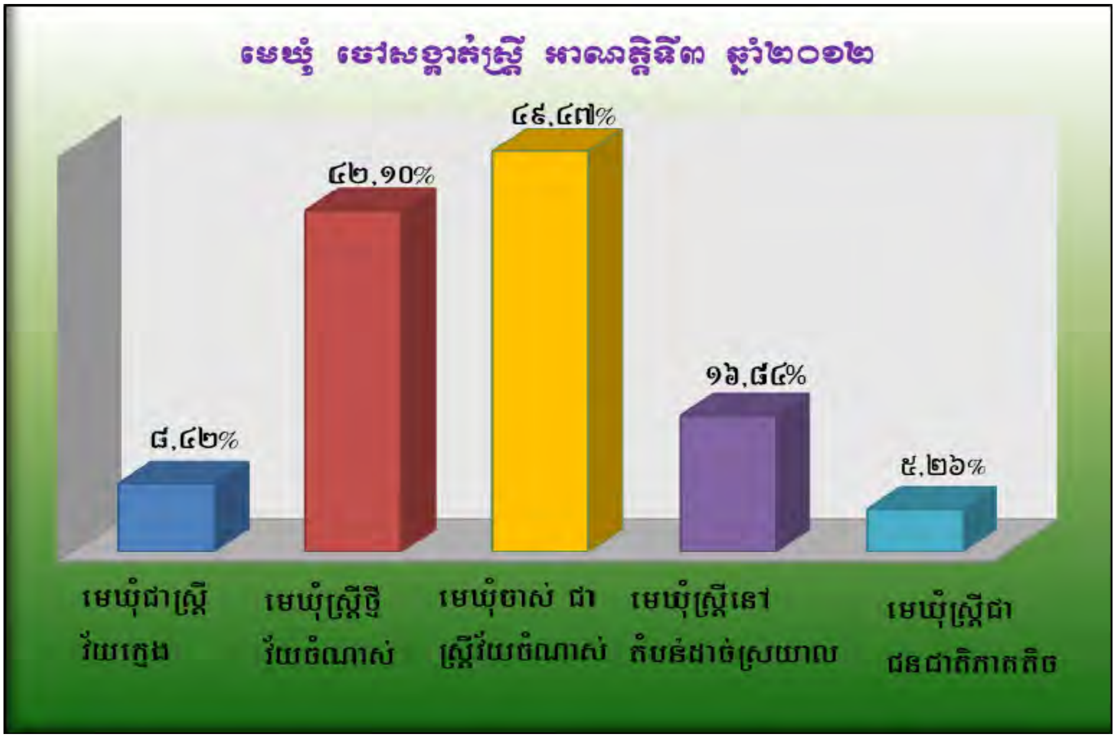

ក្រាហ្វិក១បង្ហាញថា ក្នុងចំណោមមេឃុំ ចៅសង្កាត់ស្ត្រី៩៥នាក់ មានស្ត្រីមេឃុំ ចៅសង្កាត់**ថ្មីចំនួន៤៨នាក់** ស្មើនឹង ៥០,៥២%នៃមេឃុំ ចៅ សង្កាត់ស្ត្រី [*ស្ត្រីវ័យក្មេងមានចំនួន៨នាក់(៨,៤២%នៃមេឃុំ ចៅសង្កាត់ស្ត្រី) និងស្ត្រីវ័យចំណាស់មានចំនួន៤០នាក់(៤២,១០%នៃ មេឃុំ ចៅសង្កាត់ស្ត្រី)*] មេឃុំស្ត្រីនៅឃុំ**ដាច់ស្រយាលមានចំនួន១៦នាក់** (១៦,៨៤%នៃមេឃុំស្ត្រី) *និង*មេឃុំស្ត្រីជា**ជនជាតិដើមភាគតិចមានចំនួន៥នាក់** (៥,២៦%នៃមេឃុំស្ត្រី)។ គួរកត់សម្គាល់ថា ខេត្តដែលមានស្ត្រីមេឃុំ ចៅសង្កាត់ច្រើនជាងគេ ដូចជា ខេត្តកណ្តាលចំនួន១៤នាក់ ខេត្តកំពង់ចាមចំនួន១២នាក់ ក្រុងភ្នំពេញចំនួន១១នាក់ និងខេត្តកំពង់ឆ្នាំងចំនួន៧នាក់។ ភាគរយស្ត្រីជាមេឃុំ ចៅសង្កាត់មានចំនួនតិចតួចណាស់នៃមេឃុំ ចៅសង្កាត់សរុប ១៦៣៣ឃុំ សង្កាត់។ យោងតាមការសិក្សាស្រាវជ្រាវរបស់អង្គការសង្គមស៊ីវិលរកឃើញថា តួនាទីស្ត្រីជាមេឃុំ/ចៅសង្កាត់ធ្វើការមានសិទ្ធិអំណាចពេញលេញ និងធ្វើការមានប្រសិទ្ធភាពជាងស្ត្រីដែលមានតួនាទីជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់។ *។(សូមមើលឧបសម្ព័ន្ធ ៣ ស្តីពី មេឃុំ ចៅសង្កាត់ស្ត្រី)*

ការបោះឆ្នោតលើកនេះ យើងឃើញមានការផ្លាស់ប្តូរបែបវិជ្ជមានខ្លះពីការចូលរួមរបស់ស្ត្រី។ ជាក់ស្តែង កញ្ញា **តឹក នីម ពីប្រជាពលរដ្ឋសាមញ្ញដែលរងគ្រោះដោយវិវាទដីធ្លីបានក្លាយទៅជាមេឃុំ។ កញ្ញាតឹក នីម** មានអាយុ២៧ ជាពលរដ្ឋរងគ្រោះម្នាក់ក្នុងចំណោមពលរដ្ឋរាប់ពាន់នាក់ក្នុងឃុំអមលាំង ដែលមានវិវាទដីធ្លីដ៏រ៉ាំរ៉ៃជាមួយក្រុមហ៊ុនស្ករសភ្នំពេញ បានឈ្នះឆ្នោតក្លាយ

ជា**មេឃុំស្ត្រីវ័យក្មេង**នៅក្នុង**ឃុំអមលាំង** ស្រុកថ្ពង ខេត្តកំពង់ស្ពឺ ដែលកញ្ញាចាប់ផ្ដើមចូលរួមជាមួយគណបក្សសម រង្ស៊ីនៅឆ្នាំ២០១០ នៅពេលកញ្ញា និងអ្នកភូមិចាប់ផ្ដើមមានបញ្ហាដីធ្លីជាមួយក្រុមហ៊ុនស្ករសភ្នំពេញដែលនៅក្នុងឃុំអមលាំងនេះ មានភាពចំរូងចំរាស់ទាក់ទងនឹងដីធ្លី ការគាបសង្កត់ និងបំភិតបំភ័យពីក្រុមជើងកាងមកលើប្រជាពលរដ្ឋ និងកន្លងមកជាការគ្រប់គ្រងដោយគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា។ ចំណុចវិជ្ជមានមួយទៀត បេក្ខនារីចំនួន១៧៤នាក់ដែលខុមហ្វ្រែលបានធ្វើការបណ្ដុះបណ្ដាលនៅក្នុងតំបន់គោលដៅចំនួន៥ខេត្តបានជាប់ឆ្នោតចំនួន**៩២នាក់ (៥៣%)**។ ដូចគ្នានេះ បេក្ខនារីចំនួន៩៦នាក់ដែលអង្គការអមរាបានធ្វើការបណ្ដុះបណ្ដាលនៅក្នុងខេត្តបាត់ដំបងបានជាប់ឆ្នោតទាំងអស់**៩៦នាក់(១០០%)** ក្នុងនោះមានជា មេឃុំ ជំទប់ទី១ ជំទប់ទី២ និងសមាជិក។

ករណីសិក្សាទី ១ : អតីតមេឃុំក្រឡា ស្រុកកំពង់សៀម ខេត្តកំពង់ចាម

លោកស្រី យ៉ាសឿន ចុះផ្សព្វផ្សាយពីអំពើហឹង្សាដល់ប្រជាពលរដ្ឋភូមិត្រកួន ឃុំក្រឡា

"ខ្ញុំចង់បំរើការងារជូនប្រជាពលរដ្ឋក្នុងឃុំក្រឡាណាស់ តែខ្ញុំមិនអាច ធ្វើការងារមមាញឹកច្រើនបាន" នេះជាឆន្ទៈរបស់**លោកស្រី យ៉ា សឿន** អតីតមេឃុំ ក្រឡា ស្រុកកំពង់សៀម ខេត្តកំពង់ចាម ជាបេក្ខភាពគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា។

អតីតមេឃុំក្នុងវ័យ**៦៧ឆ្នាំ**រូបនេះបានរៀបរាប់ថា" *និយាយដោយស្មោះ ខ្ញុំចង់ឈប់ធ្វើការណាស់ តែប្រជាពលរដ្ឋក្នុងឃុំហ្នឹងហាំអត់ចង់ឱ្យខ្ញុំឈប់ ហើយនាំគ្នានិយាយថា បើខ្ញុំឈប់ធ្វើការក្នុងឃុំ គេក៏ឈប់បោះឆ្នោតគាំទ្រគណបក្សខ្ញុំដែរ។ ហេតុដូចនេះ ខ្ញុំសម្រេចចិត្តឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត តែសុំឈរលេខរៀងទី២ ឬទី៣វិញ ព្រោះខ្ញុំចាស់ហើយខ្ញុំមិនអាចធ្វើការងារច្រើន មិនអាចជិះកង់ទៅឆ្ងាយៗបានដូចមុន ខ្ញុំចង់ឱ្យក្មេងៗដែលមានប្រាជ្ញា កំលាំង និងរហ័សរហួនបំរើប្រជាពលរដ្ឋវិញ។ ប៉ុន្តែគួរឱ្យស្ដាយប្រជាពលរដ្ឋខ្លះឈប់បោះឆ្នោតឱ្យគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាមែន ដោយសារខ្ញុំមិនឈរឈ្មោះជាមេឃុំ"* ។ លោកស្រី បានចែករំលែកបទពិសោធន៍ក្នុងការទាក់ទាញទឹកចិត្តប្រជាពលរដ្ឋថា ***"ដើម្បីរូបយើងស្ថិតក្នុងចិត្តរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ គឺយើងត្រូវតែស្មោះត្រង់ យកចិត្តទុកដាក់ មិនពុករលួយ និងផ្ដល់យុត្តិធម៌ដល់ពួកគាត់"***។ ដូចជារូបខ្ញុំអញ្ចឹង សំខាន់គឺខ្ញុំយកចិត្តទុកដាក់ធ្វើការ ហើយខ្ញុំមិនដែលទារលុយពីប្រជាពលរដ្ឋទេពេលដែលគាត់សុំឱ្យខ្ញុំចុះហត្ថលេខាលើឯកសារផ្សេងៗ និងពេលដែលប្រជាពលរដ្ឋមានបញ្ហា ខ្ញុំជិះកង់ទៅភ្លាម ទោះជាភូមិឆ្ងាយក៏ដោយ។

តាមប្រសាសន៍របស់ **លោកស្រី សា វឿន** ជាប្រជាពលរដ្ឋរស់នៅភូមិឫស្សី ឃុំក្រឡា ស្រុកកំពង់សៀម ខេត្តកំពង់ចាម បានបញ្ជាក់ថា" *ខ្ញុំសប្បាយរីករាយដែលបានអ៊ីសឿនធ្វើជាមេឃុំ ព្រោះគាត់ធ្វើការបានល្អ ពេលទៅស៊ីញ៉េម្ដងៗគាត់មិនដែលយកលុយកាក់អីទេ ខ្ញុំចង់ឱ្យគាត់ធ្វើជាមេឃុំបន្តទៀត*"។ ចំណែកលោកស្រី**ជិន ស្រេង** ជាប្រជាពលរដ្ឋរស់នៅភូមិត្រពាំងជ្រៃ ឃុំក្រឡា

បានសំដែងទឹកចិត្តរបស់គាត់ថា *"ខ្ញុំយល់ឃើញថា លោកស្រីធ្វើការល្អទាំងការជួយដោះស្រាយបញ្ហាអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ ការផ្សព្វផ្សាយអំពីយេនឌ័រ សុខភាពមាតា និងទារក។ មិនតែប៉ុណ្ណោះគាត់បានទំនាក់ទំនងជាមួយអង្គការនានា ដើម្បីសុំជំនួយមកធ្វើផ្លូវថ្នល់ និងអណ្តូងទឹក។ ខ្ញុំមិនចង់ឱ្យគាត់ឈប់ធ្វើជាមេឃុំទេ"*។

សព្វថ្ងៃ ទោះបីលោកស្រីជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាក៏ដោយ ក៏លោកស្រីនៅតែចុះតាមភូមិ និងដាស់តឿនមេឃុំថ្មី ស្មៀនឃុំឱ្យចុះជាប់ជាមួយប្រជាពលរដ្ឋ។ លោកស្រីមានប្រសាសន៍បន្ថែមទៀតថា ក្នុងកម្មវិធីប្រគល់ដំណែងទៅមេឃុំថ្មី ខ្ញុំបានផ្តាំផ្ញើដល់មេឃុំថ្មី និងសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាទាំងអស់ថា *"ទាំងអស់គ្នាត្រូវគិតប្រជាពលរដ្ឋក្នុងឃុំជាធំ"*។ លោកស្រីបន្ត *"ពួកគេស្តាប់ខ្ញុំជាពិសេសមេឃុំថ្មី និងស្មៀនឃុំចុះត្រួតពិនិត្យប្រជាពលរដ្ឋតាមភូមិជាប្រចាំ"*។

សូមបញ្ជាក់ថានៅឆ្នាំ១៩៧៩-១៩៨០ **លោកស្រី យ៉ា សឿន** ជាសមាគមនារីភូមិអូរស្វាយ ឃុំអូរស្វាយ។ ឆ្នាំ១៩៨១-១៩៨៣ ជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំអូរស្វាយ ស្រុកកំពង់សៀម ខេត្តកំពង់ចាម។ ឆ្នាំ១៩៨៤ត្រូវបានគេដូរមកធ្វើជាស្តីទីឃុំក្រឡាវិញ ធ្វើការបាន៤ខែដូរធ្វើជាអនុឃោសនាបក្សស្រុកកំពង់សៀម។ ឆ្នាំ១៩៨៥-២០១១ ជាមេឃុំក្រឡា។ លោកស្រីក៏ជាប្រធានបណ្តាញជំហានស្ត្រីដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍នៅឃុំក្រឡា ស្រុកកំពង់សៀម ខេត្តកំពង់ចាម ក្រោមការដឹកនាំសកម្មភាពរបស់**គណៈកម្មាធិការខុមហ្វ្រែល**ផងដែរ។ លោកស្រីជាស្ត្រីមេម៉ាយ មានកូនប្រុស១នាក់។

ទោះបី លោកស្រីមិនធ្វើជាមេឃុំតាមសំណូមពររបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ជាហេតុធ្វើឱ្យប្រជាពលរដ្ឋគាំទ្រលោកស្រីមួយចំនួនឈប់ទៅបោះឆ្នោតក៏ដោយ ក៏លោកស្រីនៅតែរក្សាចំនួនអាសនៈរបស់គណបក្សប្រជាជនចំនួន៤អាសនៈដដែល។ តាំងពីលោកស្រីធ្វើការបំរើប្រជាពលរដ្ឋរហូតដល់សព្វថ្ងៃ លោកស្រីមិនដែលមានម៉ូតូជិះទេគឺលោកស្រីធ្វើដំណើរពីភូមិមួយទៅភូមិមួយដោយសារជិះកង់ ពេលខ្លះដើរ ពេលខ្លះជិះដោយសារគេ។

ករណីសិក្សាទី ២ : មេឃុំថ្មីជាស្ត្រីវ័យក្មេង

កញ្ញាតឹកនីមជាវាគ្មិនក្នុងកិច្ចពិភាក្សាតុមូល នៅសណ្ឋាគារសាន់វេ ថ្ងៃទី១១កក្កដា ឆ្នាំ២០១២

"ការភ័យខ្លាច មិនមែនជាកត្តាជោគជ័យ" នេះជាសំដីរបស់កញ្ញា**តឹក នីម** មេឃុំថ្មីក្នុងវ័យ២៧ឆ្នាំ និងជាបេក្ខភាពគណបក្សសម រង្ស៊ី។ កញ្ញាជាកូនកសិករក្រីក្រដែលមានបងប្អូនចំនួន៦នាក់ ស្រី២នាក់ កញ្ញាជាកូនទី៣ រស់នៅភូមិតាកោង ឃុំអមលាំង ស្រុកថ្ពង ខេត្តកំពង់ស្ពឺ។ ក្រុមគ្រួសារកញ្ញាជាជនរងគ្រោះបាត់បង់ដីធ្លី។ កញ្ញាបានរៀបរាប់ថា *"កាលពីមុនមកខ្ញុំមិនដែលគិតថាចូលរួមក្នុងវិស័យនយោបាយ*

ទេ ព្រោះខ្ញុំជាកូនកសិករក្រីក្រ និងមានចំណេះដឹងទាប ។បន្ទាប់ពីក្រុមគ្រួសារខ្ញុំ និងប្រជាពលរដ្ឋក្នុងភូមិក្លាយជាជនរងគ្រោះបាត់បង់ដីធ្លី ហើយស្របពេល ដែលខ្ញុំទទួលព័ត៌មានថាគណបក្សសម រង្ស៊ីមានគោលនយោបាយល្អ និងបានចូលរួមជួយដោះស្រាយបញ្ហាជូនប្រជាពលរដ្ឋពីការរំលោភបំពានដីធ្លីមក ធ្វើឱ្យខ្ញុំមានឆន្ទៈចូលរួមក្នុងវិស័យនយោបាយនៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន ជាមួយគណបក្ស សមរង្ស៊ី ” ។ កញ្ញាបន្ថែមទៀតថា “*ពេលខ្ញុំឈរឈ្មោះជាមេឃុំមានគណបក្សខ្លះទិញទឹកចិត្តខ្ញុំ ប្រើពាក្យ គំរាមកំហែងដែរប្រមាថមើលងាយ និងទទួលការរិះគន់ពីប្រជាពលរដ្ឋខ្លះដែលមិនមានបញ្ហាទំនាស់ដីធ្លី ពេលហ្នឹងខ្ញុំមានការភយ័ខ្លាចនិងរារែកខ្លះដែរ តែក្រោយមកខ្ញុំយល់ឃើញថា ការភ័យខ្លាចមិនមែនជាកត្តាជោគជ័យ និងរកដំណោះស្រាយបានទេ ព្រោះថាបើយើងមិនក្រោកឈរតស៊ូយើងនៅតែទទួលការគាបសង្កត់ និងការធ្វើបាបពីអ្នកមានអំណាចដដែល អញ្ចឹងយើងត្រូវតែមានឆន្ទៈប្រឈមនឹងបញ្ហាជានិច្ច* ” ។

ទាក់ទងនឹងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលពង្រឹងសមត្ថភាពមេឃុំថ្មីរូបនេះបញ្ជាក់ថា “*ខ្ញុំបានរៀនច្បាប់ភូមិបាលពីអង្គការអាដហុក ហើយគណបក្សសម រង្ស៊ីបានបង្រៀន និងពន្យល់ពីគោលនយោបាយបក្ស និងនីតិវិធីយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត* ”។ ប៉ុន្តែទោះបីកញ្ញាទទួលការបណ្តុះបណ្តាលតិចតួចក៏ដោយ ក៏កញ្ញាទទួលបានជោគជ័យក្នុងការបោះឆ្នោត។ កញ្ញាបានចែករំលែកបទពិសោធក្នុងការទាក់ទាញអ្នកបោះឆ្នោតថា “ *ទី១ គឺប្អូនសិក្សាពីចំនួនភូមិដែលមានប្រជាពលរដ្ឋមានបញ្ហា រួចចុះផ្ទាល់ដល់តំបន់នោះ និងខ្សឹបប្រាប់គាត់ឱ្យបោះឆ្នោតឱ្យប្អូន។ ទី២ គឺប្អូនសុំកិច្ចសហការ និងប្រឹក្សាយោបល់ពីក្រុមប្រឹក្សាចាស់ៗ ។ ទី៣ គឺប្អូននិយាយទន់ភ្លន់ រាក់ទាក់ គួរសមដល់ប្រជាពលរដ្ឋ ជាពិសេសក្រុមក្មេងស្ទាវ និងពួកជើងកាង។ ទី៤ គឺប្អូនដើរចែកខិតប័ណ្ណ និងឱសស្តីពីគោលនយោបាយបក្សសម រង្ស៊ី។ ប៉ុន្តែប្អូននៅតែជួបឧបសគ្គខ្លះ ដូចជា ពេលប្អូនដើរឃោសនារកសន្លឹកឆ្នោត ត្រូវគេជិះម៉ូតូឆាប ចំណែកប្រជាពលរដ្ឋមិនមានបញ្ហារឿងដីធ្លីគេរិះគន់ និងមិនគាំទ្រប្អូន* ”។

ឥឡូវនេះ មេឃុំស្ត្រីវ័យក្មេងរូបនេះបានចូលកាន់ដំណែងដើម្បីបំរើប្រជាពលរដ្ឋ ប៉ុន្តែកញ្ញានៅមានឧបសគ្គច្រើន ដូចជាខ្វះមធ្យោបាយធ្វើដំណើរ បទពិសោធ និងចំណេះដឹង។ កញ្ញាបានសំណូមពរដល់អង្គការខុមហ្វ្រែល និងអ្នកផ្សេងទៀតជួយផ្តល់បទពិសោធ និងថវិកាដើម្បីរៀនសូត្របន្ត។ កញ្ញាបានបង្ហាញពីឆន្ទៈផ្ទាល់ខ្លួនថា “*ខ្ញុំនឹងប្រឹងដោះស្រាយបញ្ហាជូនប្រជាពលរដ្ឋឱ្យបានជោគជ័យ អភិវឌ្ឍន៍ឃុំអមលាំងឱ្យរីកចំរើនបន្ថែម បើខ្ញុំមានសមត្ថភាព និងលទ្ធភាពខ្ញុំនឹងធ្វើជាអ្នកដឹកនាំ ថ្នាក់ស្រុក ថ្នាក់ខេត្ត*”។

ករណីសិក្សាទី ៣ : មេឃុំថ្មី

លោកស្រី ជួន ចេតនាពេលជួបសម្ភាសន៍ជាមួយអ្នកសម្របសម្រួលខុមហ្វ្រែលខេត្តព្រះវិហារ

លោកស្រី ជួន ចេតនា ជាមេឃុំថ្មី វ័យ៤៥ឆ្នាំ មានកូន៥នាក់ ស្រី១នាក់។ មុនជាប់ជាមេឃុំ លោកស្រីមានតួនាទីជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំរហ័ស ស្រុករវៀង ខេត្តព្រះវិហារ។

លោកស្រីបានរៀបរាប់ថា *កត្តាចំបងដែលធ្វើឱ្យលោកស្រីបានឈរឈ្មោះនៅលេខរៀងទី១ និងបានជាប់ជាមេឃុំ គឺដោយសារលោកស្រីមានភាព ក្លាហានប្រឈមមុខគ្រប់ឧបសគ្គ ជួយប្រជាពលរដ្ឋទាន់ពេលវេលា មិនថាយប់ ឬថ្ងៃ។ មានបទពិសោធការងារក្នុងជួរក្រុមប្រឹក្សាចំនួនពីរអាណត្តិ មានប្រជាប្រិយភាពក្នុងឃុំ មានការគាំទ្រពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និងក្រុមប្រឹក្សាទាំងអស់ក្នុងឃុំ* ។ លោកស្រីបន្តទៀតថា *" បញ្ហាសំខាន់ៗដែលខ្ញុំលើកយកមកធ្វើការឃោសនាក្រៅពីគោលនយោបាយ១១ចំណុចរបស់គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាគឺ ការសន្យាមិនយកពន្ធលើដីបង្កបង្កើនផលរបស់ប្រជាពលរដ្ឋក្នុងភូមិ ឃុំ ។ ការជួយផ្តល់សេវាដល់ស្ត្រីក្រីក្រទៅសម្រាលកូននៅមណ្ឌលសុខភាព និងសន្យាប្រឹងប្រែងរកដៃគូរអភិវឌ្ឍន៍ដើម្បីអភិវឌ្ឍភូមិ ឃុំ "* ។ ចំណែកវិធីសាស្ត្រដែលខ្ញុំប្រើដើម្បីទាក់ទាញការគាំទ្រពីប្រជាពលរដ្ឋក្នុងឃុំគឺ *ខ្ញុំបង្កើនទំនួលខុសត្រូវការងារ តស៊ូ និងឧស្សាហ៍ចុះជាប់ជាមួយប្រជាពលរដ្ឋ ដើម្បីអប់រំណែនាំពួកគាត់ ។ សំខាន់ខ្ញុំជាបណ្តាញស្ត្រីរបស់ខុមហ្វ្រែល ខ្ញុំបានចូលរួមអប់រំដល់ប្រជាពលរដ្ឋក្នុងមូលដ្ឋាន ជាពិសេសស្ត្រីនូវប្រធានបទមួយចំនួនដូចជាសុខភាពមាតា និងទារក អំពើហឹង្សាក្នុងគ្រួសារ យេនឌ័រ សារៈសំខាន់នៃការចូលរួមរបស់ស្ត្រីក្នុងវិស័យនយោបាយ ការទប់ស្កាត់គ្រឿងញៀន និងអប់រំស្ត្រីវ័យក្មេងពីសុខភាពបន្តពូជ មិត្តអប់រំមិត្ត ដែលជាហេតុធ្វើឱ្យប្រជាពលរដ្ឋស្គាល់ និងស្រលាញ់ខ្ញុំច្រើន "*។

ទន្ទឹមនឹងនោះលោកស្រីជួបបញ្ហាប្រឈមខ្លះដូចជា ពុំសូវមានពេលវេលាថែទាំកូន និងក្រុមគ្រួសារ គ្រួសារព្រួយបារម្ភពីសុខភាពដោយសារហូបចុកមិនទៀងពេលវេលា និងទទួលការរិះគន់ពីប្រជាពលរដ្ឋមួយចំនួនក្នុងមូលដ្ឋាន។ លោកស្រី បានបញ្ជាក់ថា *" បុរសក្នុងមូលដ្ឋានខ្លះគេនិយាយថាស្ត្រីធ្វើជាមេឃុំមិនសមដូចបុរស ព្រោះស្ត្រីពុំសូវមានចំណេះដឹង ធ្វើដំណើរផ្លូវឆ្ងាយពិបាក ដូចជាធ្វើដំណើរទៅផ្លូវឆ្ងាយៗ ម៉ូតូខូចតិចតួចមិនចេះធ្វើសោះផងហ្នឹង។ ចំណែក ស្ត្រីខ្លះរិះគន់ថា ប្រុសគគោកម៉េចមិនយកធ្វើជាមេឃុំ បែរជាយកស្រីទៅវិញ ប្រុសគេធ្វើមេឃុំសមជាង ស្រីចេះដឹងតិច ចិត្តមិនលុះ ប្រុសៗគេចេះដឹងច្រើន ក្លាហានហើយដើរទៅណាឆ្ងាយរហ័សរហួនជាងស្រី "*។

លោកស្រី ជួន ចេតនា រៀនបានថ្នាក់ទី៤ថ្មី និងធ្លាប់ទទួលការបណ្តុះបណ្តាលពី**អង្គការខុមហ្វ្រែល** អង្គការចំរើនស្ត្រី អង្គការវ៉ាឆា មន្ទីរកិច្ចការនារី មន្ទីរកសិកម្ម និងមន្ទីរសុខាភិបាល ។ ឆ្នាំ១៩៨៤ ដល់១៩៩៣ លោកស្រីជាបុគ្គលិកសាលាខេត្តព្រះវិហារ ។ ឆ្នាំ១៩៩៤ ដល់ឆ្នាំ២០០១ ជាប្រជាពលរដ្ឋ និងជាអនុប្រធានភូមិ ។ ឆ្នាំ២០០២ មេឃុំរប៉ាសបានទៅទំនាក់ទំនងឱ្យលោកស្រីឈរឈ្មោះជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សា និងជាប់ឆ្នោតជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាតាំងពីឆ្នាំ២០០២ ដល់ឆ្នាំ២០១១ ។

មូលហេតុលោកស្រីចូលរួមក្នុងវិស័យនយោបាយគឺ ចង់មានឱកាសក្នុងការចូលរួមធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្ត ព្រោះស្ត្រីអាចជួយដោះស្រាយបញ្ហាស្ត្រីបានច្រើន ចង់ឱ្យសម្លេងស្ត្រីមានច្រើនតាំងពីថ្នាក់មូលដ្ឋានរហូត ដល់ថ្នាក់ជាតិ ។ លោកស្រីបានផ្តាំផ្ញើដល់ប្រជាពលរដ្ឋជាស្ត្រីទាំងអស់ថា *"សូមឱ្យស្ត្រីទាំងអស់ត្រូវមានសេចក្តីក្លាហានចូលរួមការងារ សង្គម និងវិស័យនយោបាយឱ្យបានច្រើនតាំងពីថ្នាក់មូលដ្ឋានដល់ថ្នាក់ជាតិ ដើម្បីលើកស្ទួយតម្លៃស្ត្រី និងសមភាពយេនឌ័រ"* ។

២. កម្មវិធីនយោបាយថ្នាក់ជាតិរបស់គណបក្ស អំពី បញ្ហាស្ត្រី

ក្នុងដំណើរការយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ ឆ្នាំ២០១២ ចាប់ពីថ្ងៃទី១៨ ខែឧសភា ដល់ថ្ងៃទី០១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២ (១៥ថ្ងៃ) គណបក្សនយោបាយទាំង១០បានធ្វើសកម្មភាពឃោសនាដើម្បីបង្ហាញដល់អ្នកបោះឆ្នោតនូវកម្មវិធីនយោបាយរបស់ខ្លួនក្នុងការអភិវឌ្ឍឃុំ សង្កាត់ ។ ជាមួយគ្នានេះដែរ គណបក្សមួយចំនួនក៏បានបង្ហាញដល់អ្នកបោះឆ្នោតនូវកម្មវិធីនយោបាយទាក់ទិនបញ្ហាស្ត្រី និងកុមារ ដើម្បីដោះស្រាយក្នុងអាណត្តិទី៣នេះផងដែរ ។

កម្មវិធីនយោបាយ និងការសន្យាសំខាន់ខាងក្រោមនេះ បានដកស្រង់ចេញពីឯកសាររបស់អង្គការប្រជាធិបតេយ្យ និងសិទ្ធិមនុស្សក្នុងប្រតិបត្តិការ (DHRAC) និងគណៈកម្មាធិការតស៊ូមតិនៃសមាគម-អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល (AT) ស្តីពី "ព័ត៌មានស្តីពីការបោះឆ្នោត" តាមលិខិតយល់ព្រមលេខ០៥.០៤៦/១២ គ.ជ.ប.អគ ចុះថ្ងៃទី១២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១២ ដោយគណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំបោះឆ្នោត និងដកស្រង់ចេញពីរបាយការណ៍សង្កេតការណ៍របស់ខុមហ្វ្រែល ស្តីពី "ការចូលរួមនយោបាយរបស់ស្ត្រីក្នុងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់អាណត្តិទី៣ ឆ្នាំ២០១២" ក្នុងស្រុកកោះអណ្តែត ខេត្តតាកែវ ព្រមទាំងដកស្រង់ព័ត៌មានពីបេក្ខជនស្ត្រីក្នុងតំបន់គោលដៅរបស់ខុមហ្វ្រែលចំនួន ៥ខេត្តគឺ ខេត្តកំពង់ធំ ខេត្តកំពង់ចាម ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង ខេត្តតាកែវ និងខេត្តព្រះវិហារ ។

តារាងទី ៣ : កម្មវិធីនយោបាយថ្នាក់ជាតិរបស់គណបក្សដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាស្ត្រី និងកុមារ

ល.រ	កម្មវិធីនយោបាយរបស់គណបក្ស	ឈ្មោះគណបក្សនយោបាយ
១	អភិវឌ្ឍន៍ឃុំសង្កាត់ឱ្យរីកចម្រើនប្រកបដោយចីរភាពលើវិស័យសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច វប្បធម៌ អប់រំ សុខាភិបាល និងយេនឌ័រ ។	គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា
២	យកចិត្តទុកដាក់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចជនបទ ដើម្បីកាត់បន្ថយភាពក្រីក្ររបស់ប្រជាជន និងការកាត់បន្ថយការធ្វើចំណាកស្រុក ។ ជំរុញការអភិវឌ្ឍតំបន់ជនជាតិដើមភាគតិចឱ្យមានការរីកចម្រើនខាងសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ស្របជាមួយនឹងការរីកចម្រើនជាទូទៅនៃសង្គមជាតិ ។	គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា
៣	សេវាកម្មដ៏ច្រើនបម្រើឱ្យកម្មវិធីវិនិយោគ និងអភិវឌ្ឍន៍ភូមិ ឃុំ ក៏កាត់បន្ថយពលករ/ពលការិនីចំណាកស្រុកដែលឆ្លងដែនត្រូវគេជិះជាន់ និងជាផ្សារការងារតម្លៃខ្ពស់នៃអតិថិជន និងពិការជនផងដែរ	គណបក្សហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច
៤	បង្កើតមជ្ឈមណ្ឌលស្រាវជ្រាវ និងផ្តល់ព័ត៌មានទីផ្សារការងារជូនដល់ប្រជាពលរដ្ឋជាពិសេសយុវជន យុវនារីនៅក្នុងមូលដ្ឋាន ។	គណបក្សសិទ្ធិមនុស្ស
៥	គណបក្សសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យ មានគោលការណ៍សំខាន់ៗដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាស្ត្រី និងកុមារ និងបញ្ហាផ្សេងៗទៀត ។	គណបក្សសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យ
៦	ធានាផ្តល់នូវសេវាសាធារណៈជូនមន្ត្រីរាជការ កម្មករ-កម្មការិនីរោងចក្រ និងស្ត្រីបុរសកម្មករសំណង់ ស្ត្រី-បុរសចំណាកស្រុក ស្ត្រី-បុរសអាជីវករ ព្រមទាំងនិស្សិត និងយុវជន-យុវនារី ប្រកបដោយគុណភាព និងប្រសិទ្ធភាព ។	គណបក្សនរោត្តម រណឫទ្ធិ
៧	ចំពោះនិស្សិត និងយុវជន-យុវនារី គណបក្សនរោត្តម រណឫទ្ធិ យកចិត្តទុកដាក់ ទី១. បង្កើតការងារនៅក្នុងស្រុក ។ ទី២. ផ្តល់ឱកាសឱ្យមានការងារស្របតាមសមត្ថភាព ។ ទី៣. ផ្តល់លទ្ធភាព និងតួនាទីឱ្យនិស្សិត យុវជន-យុវនារីបានចូលរួមអភិវឌ្ឍន៍នៅក្នុងប្រទេស ។ ទី៤. ផ្តល់ឱកាសឱ្យទទួលបាននូវវគ្គបណ្តុះបណ្តាលសមត្ថភាព និងជំនាញស្របតាមតម្រូវការទីផ្សារ ។	គណបក្សនរោត្តម រណឫទ្ធិ

គួរកត់សម្គាល់ថា ទោះបីកម្មវិធីនយោបាយថ្នាក់ជាតិរបស់គណបក្សខ្លះ បានបង្ហាញការយកចិត្តទុកដាក់តិចតួចក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាស្ត្រី គណបក្សខ្លះមិនយកចិត្តទុកដាក់ទាល់តែសោះអំពីបញ្ហាស្ត្រី តួយ៉ាង គណបក្សប្រឆាំងធំជាងគេ គណបក្សសម រង្ស៊ី និងគណបក្សពុំសូវមានប្រជាប្រិយភាព ដូចជា គណបក្សសម្ព័ន្ធដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ គណបក្សសញ្ជាតិកម្ពុជា និងគណបក្សចលនាប្រជាធិបតេយ្យ ប៉ុន្តែ បែរជាបេក្ខជនស្ត្រីរបស់គណបក្សនីមួយៗ បានបង្ហាញពីការសន្យារបស់ខ្លួនយ៉ាងពិសេសទាក់ទិននឹងបញ្ហាស្ត្រី និងកុមារដើម្បីដោះស្រាយនៅអាណត្តិទី៣នេះ ។

តារាងទី ៤ : កម្មវិធីនយោបាយរបស់គណបក្សតាមឃុំ សង្កាត់នីមួយៗ ដែលបានសន្យាដោយបេក្ខជនស្ត្រី ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាស្ត្រី និងកុមារ

ការឃោសនាបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់អាណត្តិទី៣ ឆ្នាំ២០១២នេះ បេក្ខជនស្ត្រីឈរឈ្មោះ បានធ្វើការឃោសនាតាមកម្មវិធីនយោបាយថ្នាក់ជាតិ បង្ហាញពីសមិទ្ធផលដែលបានកសាងទាំងអស់ក្នុងឃុំ សង្កាត់ក្នុងរយៈពេល៥ឆ្នាំកន្លងមក និងបានធ្វើការ**សន្យាបន្ថែម**ទៅតាមតម្រូវការក្នុងឃុំ សង្កាត់ដោយឡែកៗពីគ្នាទាក់ទិននឹងបញ្ហាស្ត្រី និងកុមារ ។ ការសន្យាសំខាន់ៗតាមឃុំ សង្កាត់នេះ បានដកស្រង់ព័ត៌មានពីបេក្ខជនស្ត្រីក្នុងតំបន់គោលដៅរបស់ខុមហ្វ្រែលចំនួន ៥ខេត្ត គឺ ខេត្តកំពង់ធំ ខេត្តកំពង់ចាម ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង ខេត្តតាកែវ និងខេត្តព្រះវិហារ ។

ល.រ	កម្មវិធីនយោបាយរបស់គណបក្សតាមឃុំ សង្កាត់	បេក្ខជនស្ត្រី	ឈ្មោះគណបក្សនយោបាយ
១	នឹងធ្វើផ្លូវមួយខ្សែទៀត ជូនប្រជាពលរដ្ឋ និងយកចិត្តទុកដាក់បន្ថែម អំពីបញ្ហាសុខភាព មាតា និងទារក ។	លោកស្រី **អ៊ា ចាន់ថុល** ជាប់ឆ្នោតជា **មេឃុំ** ក្បៀនជ្រៃ ស្រុក កំពង់សៀម ខេត្ត កំពង់ចាម	**គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា**
២	ជួយរកមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូនស្ត្រី ក្រីក្រ ឈឺពោះឆ្លងទន្លេពេលយប់ ទៅមណ្ឌលសុខភាព ។	លោកស្រី **ស្រី សុខា** ជាប់ឆ្នោតជា **ជំទប់ទី១** នៅឃុំ ម្សាក្រង ស្រុក ស្ទួង ខេត្ត កំពង់ធំ	**គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា**
៣	សន្យាជម្រុញឱ្យក្មេង ដែលបោះបង់ចោលសាលា ចូលរៀនឡើងវិញ និងជម្រុញឱ្យស្ត្រីនៅក្នុងឃុំ ទៅពិនិត្យសុខភាព នៅមណ្ឌលសុខភាព ឱ្យបាន គ្រប់ៗគ្នា ។	លោកស្រី **ម៉ុល សុភាព** ជាប់ឆ្នោតជា **ជំទប់ទី១** នៅឃុំ ពានី ស្រុក កំពង់ត្រឡាច ខេត្តកំពង់ ឆ្នាំង	**គណបក្សសម រង្ស៊ី**

៤	ផ្តល់ថវិកា ធ្វើដំណើរដល់ស្ត្រី ដែលទៅ ឆ្លងទន្លេ នៅ មណ្ឌលសុខភាព	លោកស្រី **សេង ចាន់ថូ** ជាប់ឆ្នោតជា **ជំទប់ទី១** នៅឃុំទៀល ស្រុក បារាយណ៍ ខេត្ត កំពង់ធំ	**គណបក្ស សម រង្ស៊ី**
៥	មិនយកថវិកា ចំពោះស្ត្រី ដែលទៅពិនិត្យសុខភាព នៅមណ្ឌលសុខភាព។ ចិញ្ចឹមមនុស្សចាស់ដែលមានអាយុចាប់ពី៦០ឆ្នាំឡើង ក្នុង១ខែ ១០ដុល្លារ និង ចិញ្ចឹមជនពិការ។	លោកស្រី **អាំ ណន់** ជាបេក្ខនារីឈរឈ្មោះនៅលេខរៀងទី៥ **មិនបាន ជាប់ឆ្នោត** នៅឃុំអញ្ចើម ស្រុកត្បូងឃ្មុំ ខេត្តកំពង់ចាម	**គណបក្ស សិទ្ធិមនុស្ស**
៦	ជួយផ្នែកគាំពារសុខភាពមាតា និងទារក ពេលស្ត្រីមានផ្ទៃពោះ ស្ត្រីក្រីក្រ ស្ត្រីមេម៉ាយទៅមណ្ឌលសុខភាពមិនយកថវិកា និងជួយជាសោហ៊ុយធ្វើដំណើរ	លោកស្រី **ធូ ប៉ែត** ជាបេក្ខនារីឈរឈ្មោះនៅលេខរៀងទី៣ **មិនបាន ជាប់ឆ្នោត** នៅឃុំ តាភេម ស្រុក ត្រាំកក់ ខេត្ត តាកែវ	**គណបក្ស សិទ្ធិមនុស្ស**
៧	កាត់បន្ថយ និងលុបបំបាត់ អំពើហិង្សា ក្នុងគ្រួសារ នៅ ក្នុងឃុំ។	-លោកស្រី **ខៀវ ផន** ជាបេក្ខនារីឈរឈ្មោះនៅលេខរៀងទី២ **មិនបាន ជាប់ឆ្នោត** នៅឃុំ អង្គតាសោម ស្រុក ត្រាំកក់ ខេត្តតាកែវ។ -លោកស្រី **ប៊ូ ម៉ុត** ជាបេក្ខនារីឈរឈ្មោះនៅលេខរៀងទី១ **មិនបាន ជាប់ឆ្នោត** នៅឃុំ ត្រាំកក់ ស្រុក ត្រាំកក់ ខេត្តតាកែវ។	**គណបក្ស ហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច** **គណបក្ស នរោត្តម រណឫទ្ធិ**
៨	ជួយផ្តល់ថ្លៃសេវាដល់ស្ត្រី ក្រីក្រ ទៅសម្រាលកូននៅ មណ្ឌលសុខភាព។	លោកស្រី **ជួន ចេតនា** ជាប់ឆ្នោតជា **មេឃុំ** រហ័ស ស្រុក រវៀង ខេត្ត ព្រះវិហារ	**គណបក្ស ប្រជាជនកម្ពុជា**

របាយការណ៍សង្កេតការណ៍របស់ខុមហ្វ្រែល[២] ស្តីពីការចូលរួមក្នុងនយោបាយរបស់ស្ត្រីក្នុងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់អាណត្តិទី៣នេះ នៅក្នុងខេត្តតាកែវ ស្រុកកោះអណ្តែត ចំនួន៥ឃុំ គឺ ឃុំរមេញ ឃុំក្រពុំឈូក ឃុំព្រៃខ្លា ឃុំធ្លាប្រជុំ និងឃុំពេជសារ បានរកឃើញថា ក្នុងអំឡុងពេលយុទ្ធនាការឃោសនាគណបក្សនយោបាយ៥ដែលចូលរួមប្រកួតប្រជែងគឺ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា គណបក្សសម រង្ស៊ី គណបក្សសិទ្ធិមនុស្ស គណបក្សហ៊្វុនស៊ិចប៉ិច និងគណបក្សនរោត្តម រណឫទ្ធិ សុទ្ធតែបានលើកយកបញ្ហាស្ត្រី និងកុមារដើម្បីដោះស្រាយក្នុងអាណត្តិទី៣នេះ។ គោលនយោបាយទាក់ទិននឹងបញ្ហាស្ត្រី និងកុមារ មានដូចជា *លើកកម្ពស់តួនាទី និងស្ថានភាពស្ត្រីក្នុងសង្គម ការពង្រឹងសិទ្ធិស្ត្រីក្នុងការទទួលការថែទាំសុខភាព ការសិក្សាការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ ឱកាសការងារ ។ បង្កើនសមាមាត្រនៃការចូលរួមរបស់ស្ត្រីនៅគ្រប់កម្រិតឱ្យបានជាអតិបរមាក្នុងវិស័យនយោបាយ ស្ថាប័នជាតិ និងអង្គការសង្គមផ្សេងៗ ។ បង្កើតគោលនយោបាយយេនឌ័រ និងប្រព័ន្ធកូតា ដើម្បីលើកស្ទួយការចូលរួមរបស់ស្ត្រីក្នុងវិស័យនយោបាយ និងការផ្តល់អំណាចដល់ស្ត្រីក្នុងការធ្វើការសម្រេចចិត្ត ។ លើកកម្ពស់តម្លៃស្ត្រី រាំងស្កាត់អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ និងការជួញដូរស្ត្រី កុមារតាមគ្រប់រូបភាព និងគ្រឿងញៀនគ្រប់ប្រភេទ។ អង្កេត តាមដានរាល់សកម្មភាពរបស់ក្រុមហ៊ុនដែលនាំពលករ-ពលការិនីឱ្យទៅធ្វើការនៅក្រៅប្រទេសដែលស្ថិតនៅក្នុងឃុំ សង្កាត់។ លើកកម្ពស់លក្ខខណ្ឌការងាររបស់កម្មករ និយោជិតគ្រប់ផ្នែកដែលស្ថិតក្រោមបទបញ្ញត្តិនៃច្បាប់។ ពង្រីកកម្មវិធី គាំពារមាតា និងទារក។ លើកស្ទួយសិទ្ធិកុមារ កុមារកំព្រា កុមារពិការ កុមារមកពីគ្រួសារក្រីក្រ។*

៣. អ្នកបោះឆ្នោតស្ត្រី

ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់អាណត្តិទី៣ ឆ្នាំ២០១២នេះ ចំនួនប្រជាពលរដ្ឋដែលបានចុះឈ្មោះ និងមានឈ្មោះក្នុងបញ្ជីឈ្មោះបោះឆ្នោតផ្លូវការសរុប **៩ ២០៣ ៤៩៣នាក់** ក្នុងនោះស្ត្រីមានចំនួន **៤ ៨៦១ ៨៩៣នាក់** ស្មើនឹង **៥២,៨២%**[៣] ។ យោងតាមលទ្ធផលសង្កេតស្រាវជ្រាវបញ្ជីឈ្មោះអ្នកបោះឆ្នោត ការចុះឈ្មោះបោះឆ្នោត និងសវនកម្មបញ្ជីឆ្នាំ២០១១ បានបង្ហាញថា ភាគរយនៃស្ត្រីចុះឈ្មោះបោះឆ្នោតមាន ៩៤,១០% ប្រហាក់ប្រហែលនឹងភាគរយបុរស ៩៤,៤០%។

មានអ្នកបោះឆ្នោត ចំនួនតែ **៥ ៩៨៥ ៤៩៨នាក់ (៦៥,០៣%)** ប៉ុណ្ណោះ ក្នុងនោះតាមការប៉ាន់ស្មានអ្នកបោះឆ្នោតស្ត្រីច្រើនជាងបុរស**បានទៅបោះឆ្នោត**នៅថ្ងៃអាទិត្យ ទី០៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២។

---

[2] ខុមហ្វ្រែលបានដាក់ពង្រាយអ្នកសង្កេតការណ៍ជាស្ត្រីរយៈពេលវែង និងរយៈពេលខ្លីចំនួន ៦០នាក់ ក្នុងខេត្តតាកែវ ស្រុកកោះអណ្តែត ចំនួន៥ឃុំ គឺ ឃុំរមេញ ឃុំក្រពុំឈូក ឃុំព្រៃខ្លា ឃុំធ្លាប្រជុំ និងឃុំពេជសារ។

[3] របាយការណ៍របស់គ.ជ.ប ស្តីពី ការពិនិត្យបញ្ជីឈ្មោះ និងចុះឈ្មោះអ្នកបោះឆ្នោត ប្រចាំឆ្នាំ២០១១ ចេញផ្សាយ នៅថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១

អ្នកមានសិទ្ធិបោះឆ្នោតចំនួន **៣ ២១៨ ០៣៩នាក់** (៣៤,៩៧%) **មិនបានទៅបោះឆ្នោត និង/ឬមិនបានបោះឆ្នោត** ។ ការខកខានមិនបានទៅបោះឆ្នោត និង/ឬមិនបានបោះឆ្នោតនេះ ក៏អាចមានស្ត្រីមួយចំនួនធំផងដែរ។ ពួកគេពិតជាជួបការលំបាកក្នុងការទៅបោះឆ្នោតនៅថ្ងៃបោះឆ្នោត ដោយសារមានភាពមិនប្រក្រតីមួយចំនួនដែលប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិអ្នកបោះឆ្នោត ជាពិសេសអ្នកបោះឆ្នោតជាស្ត្រី ដូចជា (***១) បាត់ឈ្មោះ និងរកឈ្មោះពួកគេមិនឃើញនៅក្នុងបញ្ជីឈ្មោះអ្នកបោះឆ្នោត (២) ឈ្មោះ និងទិន្នន័យមិនត្រឹមត្រូវនៅក្នុងបញ្ជីឈ្មោះអ្នកបោះឆ្នោត***។

របាយការណ៍សង្កេតការណ៍របស់ខុមហ្វ្រែលស្តីពីការចូលរួមរបស់ស្ត្រីក្នុងខេត្តតាកែវបានរកឃើញទៀតថា ក្នុងចំណោម ៦០ការិយាល័យបោះឆ្នោត មានការិយាល័យបោះឆ្នោតចំនួន១០ កើតមានភាពមិនប្រក្រតីមកលើស្ត្រី ដែលមានចំនួនសរុប ២៩ករណី ក្នុងនោះ ឃុំក្រពុំឈូក មាន១៩ករណី ឃុំពេជសារមាន ៥ករណី ឃុំរមេញមាន៤ករណី និងឃុំព្រៃខ្លាមាន១ករណី។ ក្នុងចំណោម២៩ករណី មាន២៧ករណីដែលរារាំងដល់ការបោះឆ្នោតរបស់ស្ត្រី គឺ **បាត់ឈ្មោះ រកឈ្មោះមិនឃើញ និងខុសទិន្នន័យ**ក្នុងបញ្ជីឈ្មោះអ្នកបោះឆ្នោត។

ខុមហ្វ្រែលបានសិក្សាស្រាវជ្រាវចំពោះអ្នកដែលមិនបានទៅបោះឆ្នោត ពីមូលហេតុដែលមិនបានទៅបោះឆ្នោត។ ក្នុងនោះមានស្ត្រីផ្តល់បទសម្ភាសន៍ប្រមាណ ៥១,១០% នៃអ្នកផ្តល់បទសម្ភាសន៍សរុប។ ក្នុងចំណោមស្ត្រីដែលមិនបានទៅបោះឆ្នោត មាន ៥១,២០% បានទៅបោះឆ្នោត ប៉ុន្តែបានជួបឧបសគ្គដែលក្នុងនោះ ភាគច្រើនរកឈ្មោះក្នុងបញ្ជីអ្នកបោះឆ្នោតមិនឃើញ និងគ្មានឯកសារបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណសម្រាប់បម្រើឱ្យការបោះឆ្នោត។

III- សេចក្តីសន្និដ្ឋាន និងសង្ខេប

ជាសរុប **"មានភាពប្រសើរឡើងតិចតួច ប៉ុន្តែមិនទាន់ដល់គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សន៍កម្ពុជាចំពោះចំនួនកំណើនស្ត្រីចូលរួមក្នុងកិច្ចការនយោបាយ និងជាប់ឆ្នោត ហើយក៏មានការថយចុះវិសមភាព និងការរើសអើងយេនឌ័រ"**។ មានការប្រឈម និងបញ្ហាជាច្រើនទៀតដែលត្រូវកែលម្អ រួមទាំងគុណភាពនៃការចូលរួមរបស់ស្ត្រី។ នៅមានឧបសគ្គដែលរារាំងដល់ការអនុវត្តសមភាពយេនឌ័រជាតំណាងជាប់ឆ្នោត។ ក្រៅពីវិធានការច្បាប់ និងការលើកទឹកចិត្តដល់គណបក្សនយោបាយ វិធានការគាំទ្រដល់បេក្ខនារី និងស្ត្រីជាប់ឆ្នោតក៏សំខាន់ណាស់ដែរ និងការប្រើប្រាស់ប្រពន្ធ័ផ្សព្វផ្សាយអំពីសារៈសំខាន់របស់ស្ត្រីក្នុងការងារនយោបាយ ការបោះឆ្នោត និងការសម្រេចចិត្ត។

មានអ្នកបោះឆ្នោតស្ត្រីច្រើនជាងបុរសបានចេញទៅបោះឆ្នោតនៅថ្ងៃទី០៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២។

ទិន្នន័យ និងលទ្ធផលស្រាវជ្រាវ ការសង្កេតទៅលើការចូលរួមរបស់ស្ត្រីបានរកឃើញថា អ្នកបោះឆ្នោតស្ត្រីដែលខកខានមិនបានទៅបោះឆ្នោត និង/ឬមិនបានបោះឆ្នោត ដោយសារពួកគេជួបនូវភាពមិនប្រក្រតីមួយចំនួនដែលប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិបោះឆ្នោត ដូចជា បាត់ឈ្មោះ និងរកឈ្មោះមិនឃើញ ឈ្មោះ និងទិន្នន័យមិនត្រឹមត្រូវនៅក្នុងបញ្ជីឈ្មោះអ្នកបោះឆ្នោត និងគ្មានឯកសារបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណសម្រាប់បម្រើឱ្យការបោះឆ្នោត ព្រមទាំងជាប់រវល់នឹងកិច្ចការផ្ទះ។

ក្នុងដំណើរការយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ អាណត្តិទី៣ ដែលមានរយៈពេល១៥ថ្ងៃ ចាប់ពីថ្ងៃទី១៨ ខែឧសភា ដល់ ថ្ងៃទី០១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២ គណបក្សនយោបាយទាំង១០បានធ្វើសកម្មភាពឃោសនាដើម្បីបង្ហាញដល់អ្នកបោះឆ្នោតនូវកម្មវិធីនយោបាយរបស់ខ្លួនក្នុងការអភិវឌ្ឍឃុំ សង្កាត់។ នៅក្នុងកម្មវិធីនយោបាយថ្នាក់ជាតិ គណបក្សនយោបាយមានការយកចិត្តទុកដាក់តិចតួចក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាស្ត្រី ហើយគណបក្សខ្លះមិនយកចិត្តទុកដាក់ទាល់តែសោះអំពីបញ្ហាស្ត្រី។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី បេក្ខជនស្ត្រីរបស់គណបក្សនីមួយៗជាពិសេសគណបក្សដែលមានអាសនៈនៅសភា បានបង្ហាញពីការសន្យារបស់ខ្លួនទៅតាមតម្រូវការក្នុងឃុំ សង្កាត់ដោយឡែកៗពីគ្នាទាក់ទិននឹងបញ្ហាស្ត្រី និងកុមារ។

IV- អនុសាសន៍

ដើម្បីលើកកំពស់សមភាពយេនឌ័រ និងផ្តល់អំណាចនយោបាយដល់ស្ត្រី វិធានការមួយចំនួនគួរតែដោះស្រាយដូចជា ៖

១. ការកំណត់គោលនយោបាយរបស់គណបក្សស្តីពីប្រពន្ធ័កូតា

"ប្រពន្ធ័កូតា" ជាដំណោះស្រាយដ៏មានប្រសិទ្ធភាពមួយដែលអាចលើកទឹកចិត្តឱ្យគ្រប់គណបក្សនយោបាយដាក់បេក្ខជនស្ត្រីក្នុងបញ្ជីបេក្ខជនរបស់គណបក្ស។ ការលើកទឹកចិត្តដើម្បីបង្កើតប្រពន្ធ័កូតាក្នុងគណបក្សនយោបាយក៏អាចត្រូវបានបង្កើតក្នុងក្របខណ្ឌច្បាប់ដែរ គឺនិយាយដល់ការធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់សម្រាប់ការបោះឆ្នោត។ វិសោធនកម្មច្បាប់នេះកែលម្អបន្ថែមលក្ខណៈនៃការដាក់ពាក្យចុះឈ្មោះបញ្ជីបេក្ខជននៃគណបក្សនយោបាយ ដែលតម្រូវឱ្យមានប្រពន្ធ័កូតា៣០% និងដាក់ឆ្លាស់សម្រាប់បេក្ខជនបុរស ឬស្ត្រី និងបង្កើតគោលនយោបាយសម្រាប់រដ្ឋផ្តល់មូលនិធិដល់គណបក្សនយោបាយណាដែលគោរព និងអនុវត្តតាមច្បាប់នេះ។ មូលនិធិរបស់រដ្ឋ ត្រូវបានអនុមត័ចេញពីថវិកាជាតិដើម្បីឱ្យទៅគណបក្សនយោបាយសម្រាប់ធ្វើការបណ្តុះបណ្តាលដល់បេក្ខជន ពិសេសបេក្ខនារីក្នុងកិច្ចការងារនយោបាយ និងការបោះឆ្នោត។

២. លុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រី

ត្រូវផ្តល់ឱកាសចំពោះស្ត្រី និងលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងទាំងឡាយ ដើម្បីលើកតម្កើង និងលើកកម្ពស់ការចូលរួមរបស់ស្ត្រីក្នុងកិច្ចការនយោបាយ ធ្វើយ៉ាងណាឱ្យមានសមភាពនៃតំណាងអ្នកជាប់ឆ្នោតរវាងស្ត្រី និងបុរស រួមទាំងទទួលបាននូវអំណាចនយោបាយស្មើគ្នាតាំងពីថ្នាក់មូលដ្ឋានរហូតដល់ថ្នាក់ជាតិ។

៣. ការពង្រឹងសមត្ថភាពស្ត្រី

ចាំបាច់ត្រូវផ្តល់វគ្គហ្វឹកហ្វឺនខ្លីៗពង្រឹងសមត្ថភាពដល់បេក្ខជនស្ត្រី និងស្ត្រីជាប់ឆ្នោត ដើម្បីបង្កើនភាពជឿជាក់និងប្រសិទ្ធភាពការងារក្រោយពេលជាប់ឆ្នោត។ ជាងនេះទៅទៀត ត្រូវមានការរៀបចំ និងបណ្តុះបណ្តាលដល់អ្នកដឹកនាំជាស្ត្រីដែលមានសក្តានុពល និងសកម្មជនស្ត្រីនយោបាយជំនាន់ក្រោយទៀត។

៤. បរិយាកាសនយោបាយល្អ

បង្កើតបរិយាកាសល្អសម្រាប់ស្ត្រី និងធានានូវសុវត្ថិភាពសម្រាប់បេក្ខនារី។ រាជរដ្ឋាភិបាល អាជ្ញាធរគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់ និងគ.ជ.បបន្តអនុវត្តន៍ឱ្យបានតឹងរ៉ឹងនូវវិធានការពិសេស និងអន្តរាគមន៍ក្នុងការបញ្ឈប់រាល់សកម្មភាពគំរាមកំហែង បំភិតបំភ័យ និងអំពើហិង្សាលើអ្នកបោះឆ្នោតស្ត្រី បេក្ខនារី និងសកម្មជនស្ត្រីនយោបាយ។

៥. ចែករំលែកព័ត៌មានតាមប្រពន្ធ័ផ្សព្វផ្សាយ

ព័ត៌មាន ត្រូវតែមានលក្ខណៈងាយស្រួលក្នុងការទទួលបានសំរាប់ប្រជាពលរដ្ឋមូលដ្ឋានតាមរយៈប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ ។ ប្រពន្ធ័ផ្សព្វផ្សាយត្រូវចែករំលែកព័ត៌មាន និងផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈពិសេសសហគមន៍មូលដ្ឋាន*អំពីសារៈសំខាន់ និងតួនាទីរបស់ស្ត្រីនៅវិស័យនយោបាយ ការងារបោះឆ្នោត ការបំពេញភារកិច្ច និងសមិទ្ធិផលដែលពួកគេសម្រេចបានមុន និងក្នុងពេលដែលស្ត្រីកំពុងបំពេញការងារ ការសម្រេចចិត្ត ការគ្រប់គ្រង និងការចាត់ចែងធនធាន*ជាដើម។ សេចក្តីត្រូវការផ្សេងទៀត គឺបង្កើនប្រសិទ្ធភាពបញ្ជូនព័ត៌មាន និងធ្វើការអប់រំប្រជាពលរដ្ឋមូលដ្ឋាន អំពីតួនាទីរបស់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ដែលបានបោះឆ្នោតដោយប្រជាពលរដ្ឋ ការទទួលខុសត្រូវ និងអាណត្តិ (អំណាចចាត់ចែងការងារដែលច្បាប់ប្រគល់ឱ្យ) របស់ពួកគេ។ ធ្វើដូចនេះ ប្រជាពលរដ្ឋនឹងមានការយល់ដឹងកាន់តែច្បាស់អំពីឥទ្ធិពលនៃបេក្ខភាពស្ត្រី (បេក្ខនារី និងស្ត្រីក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់)។

---- ចប់----